

Dr. Sherif Abdel Azeem

Moterys islame

***Lyginant Su Moterimis Judėjų-
Krikščionių Tradicijoje:
Mitai Ir Realybė***

**“WOMEN IN ISLAM
VERSUS WOMEN IN THE JUDAEO - CHRISTIAN TRADITION:
THE MYTH & THE REALITY”**

BY

Dr. Sherif Abdel Azeem

Lietuvos musulmonų Jaunimo Bendrija

Lietuvos musulmonų jaunimo bendrija

Turinys

1. Įvadas.....	4
2. Ievos Kaltė?.....	7
3. Ievos Palikimas.....	8
4. Gėdingos dukterys?.....	13
5. Moterų Išsilavinimas.....	15
6. Nešvari Netyra Moteris?.....	16
7. Liudininkė.....	17
8. Svetimavimas.....	19
9. Priesaikos.....	21
10. Žmonos Nuosavybė?.....	23
11. Skyrybos.....	26
12. Motinos.....	34
13. Moterų paveldėjimas?.....	37
14. Našlių padėtis.....	39
15. Poligamija.....	41
16. Šydas.....	49
17. Epilogas.....	54
Naudota Literatūra:	61

Vardan Allaho Maloningojo, Gailestingojo

1. Įvadas

Prieš penkerius metus aš perskaičiau „Toronto Star“ 1990 metų liepos 3 dienos numeryje straipsnį, pavadintą „Islamas nėra vienintelė patriarchalinė doktrina“, parašytą Gwynne Dyer. Straipsnis aprašė įtūžusių konferencijos apie moteris ir galią, vykusios Monrealyje, dalyvių reakcijas į žymios egiptiečių feministės dr. Nawal Saadawi komentarus. Jos „politiškai neteisingi“ teiginiai: „Labiausiai moteris suvaržančių elementų pirmiausia galime rasti judaizme, Senajame Testamente, tada krikščionybėje, o tada Korane“; „visos religijos yra patriarchalinės, nes jos kilo iš patriarchalinės visuomenės“; ir „moters maskavimas nėra specifiška islamo praktika, bet senovinis kultūrinis paveldas su analogijomis giminingose religijose.“ Dalyviai negalėjo ramiai nusėdėti, kai jų tikėjimai buvo prilyginti islamui. Taigi, dr. Saadawi susilaukė kritikos lavinos. „Dr. Saadawi komentarai yra nepriimtini. Jos atsakymai parodo supratimo apie kitų žmonių tikėjimą trūkumą,“ pareiškė Pasaulinio motinų judėjimo dalyvė Bernine Dubois. „Aš privalau protestuoti,“ sakė Izraelio moterų tinklo dalyvė. „Nėra jokios maskavimo koncepcijos judaizme.“ Straipsnis priskyrė šiuos įtūžusius protestus stipriai Vakarų tendencijai padaryti islamą atpirkimo ožiu dėl praktikų, kurios yra teisingos kaip Vakarų kultūrinio paveldo dalis. „Krikščionių ir judėjų feministės neketino ramiai sėdėti, kai buvo aptariamose vienoje kategorijoje su tais piktais musulmonais,“ rašė Gwynne Dyer.

Manęs nenustebino, kad konferencijos dalyviai laikėsi tokio negatyvaus požiūrio į islamą, ypač kai buvo kalbama apie moteris. Vakaruose yra tikima islamą esant moterų lygių

sugebėjimų subordinacijos simboliu. Tam, kad suprasti, koks tvirtas tas tikėjimas yra, nepakanka paminėti, kad Prancūzijos Voltero srities švietimo ministras šiomis dienomis įsakė pašalinti iš mokyklų visas musulmones merginas, dėvinčias šydus! Jauna musulmonė studentė, dėvinti skarelę, neturi teisės į išsilavinimą Prancūzijoje, tuo tarpu katalikė studentė, nešiojanti kryžių, ar judėję studentė, dėvinti šlikę, turi. Scena, kai prancūzų policininkai neleidžia patekti jaunos musulmonės moterims, dėvinčioms skareles, į aukštąsias mokyklas, yra nepamirštama. Tai atgaivina prisiminimus kitos lygiai taip pat negarbingos scenos, kai Alabamos gubernatorius George Wallace 1962 metais stovėjęs priešais mokyklos vartus, bandydamas blokuoti įėjimą juodiems studentams tam, kad užkirstų kelią Alabamos mokyklų desegregacijai. Skirtumas tarp šių scenų yra tas, kad juodieji studentai turėjo daugybės žmonių simpatijas Jungtinėse Valstijose ir visame pasaulyje. Prezidentas Kenedis pasiuntė Nacionalinę Gvardiją jėga pralaužti juodųjų studentų įėjimą. Kita vertus, musulmonų mergaitės iš niekieno nesusilaukė pagalbos. Atrodo, jų reikalas turi labai mažai simpatijų tiek Prancūzijoje, tiek už jos ribų. Priežastis yra plačiai šiandien pasaulyje paplitęs neteisingas supratimas ir baimė bet ko, kas yra islamiška. Mane labiausiai apie Monrealio konferenciją suintrigavo vienas klausimas: ar Saadawi teiginiai bei bet kokia jos kritika buvo faktiška? Kitais žodžiais tariant, ar judaizmas, krikščionybė ir islamas turi vienodą koncepciją apie moteris? Ar jie skiriasi savo koncepcijomis? Ar tikrai judaizmas ir krikščionybė siūlo moterims geresnį elgimąsi su jomis negu islamas? Kokia yra Tiesa? Nėra lengva ieškoti ir rasti atsakymus į šiuos sudėtingus klausimus. Pirmasis sunkumas yra tas, kad turi būti nešališkas ir objektyvus, ar mažiausia iš visų jėgų stengtis tokiu būti. To moko islamas. Koranas nurodė musulmonams sakyti tiesą, net jeigu tiems, kurie yra labai artimi, tai nepatinka:

„Kada tik kalbėtumėte, kalbėkite teisingai, netgi apie artimą giminaitį“ (Šv. Koranas 6:152)

„O jūs, kurie tikite, tvirtai laikykitės teisingumo, kaip Allaho liudytojai, netgi prieš save, ar savo tėvus ar savo giminaičius, tiek prieš vargšus, tiek prieš turtingus“ (Šv. Koranas 4:135)

Kitas didžiulis sunkumas yra neaprepiamas temos platumas. Todėl pastaruosius keletą metų aš praleidau daugybę valandų skaitydamas Bibliją, Religijų enciklopediją ir judaizmo enciklopediją, ieškodamas atsakymų. Aš taip pat perskaičiau keletą knygų, aptariančių moters poziciją skirtingose religijose, parašytų scholastų, apologetų ir kritikų. Medžiaga, kuri bus pristatyta sekančiuose skyriuose, pristatys svarbias šio kuklaus tyrimo išvadas. Aš netvirtinu, jog buvau absoliučiai objektyvus. Tai yra virš mano ribotų sugebėjimų. Viskas, ką galiu pasakyti, yra tai, kad aš šio tyrimo metu stengiausi būti kuo arčiau islamiško „kalbėjimo teisingai“ idealo. Aš norėčiau pabrėžti šiame įvade, kad mano tikslas šioje studijoje nėra apjuodinti judaizmą ar krikščionybę. Kai musulmonai, mes tikime abiejų dieviškomis ištakomis. Niekas negali būti musulmonu netikėdamas, kad Mozė ir Jėzus buvo Dievo pranašai. Mano tikslas yra tik apginti islamą ir sumokėti duoklę, ilgai uždelstą Vakaruose, galutinei teisingai Dievo Žiniai žmonijai. Aš taip pat norėčiau pabrėžti, kad aš domėjausi tik Doktrina. T.y. aš pagrinde domėjausi, kokia yra moterų pozicija trijose religijose pagal jų originalius šaltinius, o ne pagal tai, kaip yra praktikuojama milijonų pasekėjų šiandieniniame pasaulyje. Todėl dauguma įrodymų yra cituota iš Korano, Pranašo pasakymų, Biblijos, Talmudo ir kai kurių įtakingų Bažnyčios tėvų, kurių požiūriai įnešė neišmatuojamą indėlį apibrėžiant ir formuojant krikščionybę, pasakymų. Šis susidomėjimas šaltiniais sietinas su faktu, kad konkrečios religijos supratimas pagal kai kurių jos pasekėjų požiūrį ir

elgesį yra klaidinantis. Daugybė žmonių sumaišė kultūrą su religija, daugybė kitų nežino, ką jų religinės knygos sako, o dar kitiems tai netgi nerūpi.

2. Ievos Kaltė?

Visos trys religijos sutinka su vienu pagrindiniu faktu: tiek moterys, tiek vyrai yra sukurti Dievo, visos visatos Kūrėjo. Tačiau nesutarimai prasideda iškart po pirmojo vyro Adomo ir pirmos moters Ievos sukūrimo. Judėjų-krikščionių Adomo ir Ievos kūrimo koncepcija yra smulkiai nupasakota

Pradžios knygoje 2:4-3:24. Dievas uždraudė jiems abiemis valgyti uždraustojo medžio vaisius. Žaltys sugundė Ievą paragauti jų, o Ieva savo ruožtu sugundė Adomą valgyti su ja. Kai Dievas papriekaištavo Adomui už tai, ką jis padarė, jis suvertė visą kaltę Ievai: „Moteris, kurią apgyvendinai čia su manimi-ji davė man to medžio vaisių ir aš valgiau.“ Todėl Dievas tarė Ievai: „Aš smarkiai padidinsiu tavo skausmus gimdant; su skausmu tu pagimdysi savo vaikus. Tavo troškimai bus dėl vyro, ir jis valdys tave.“ Adomui Jis sakė: „Dėlto, kad paklausei savo žmonos ir valgei medžio vaisius... prakeikimas gula ant tavo pečių; skausmingai plušėdamas valgysi juos visą gyvenimą...“

Islamiška pirmo sukūrimo koncepcija yra randama keletejo Korano vietų, pavyzdžiui:

„O Adomai, apsigyvenk su savo žmona Sode ir ragaukite, ko tik norite, bet neprisiartinkite prie to medžio, arba pateksi į bėdą ir prasižengimą. Tada Šėtonas jiems pašnibždėjo tam, kad atskleistų jų gėdą, kuri buvo nuo jų paslėpta, ir jis sakė: „Jūs Viespats uždraudė tą medį vien tik dėlto, kad jūs netaptumėte angelais ar tokiomis būtybėmis, kurios

gyvena amžinai. “ Ir jis prisiekė jiems abiems, kad jis yra jų nuoširdus patarėjas. Taip apgaulės būdu jis privedė juos prie nuopuolio: kada jie paragavo medžio vaisių, jų gėda tapo akivaizdžia jiems ir jie abu pradėjo siūti Sodo lapus pridengti savo kūnus. Ir jų Viešpats kreipėsi į juos: Argi Aš jums neuždraudžiau to medžio ir nesakiau, kad Šėtonas yra jūsų tikras priešas?“ Jie tarė: „Mūsų Viešpatie, mes nusidėjome ir jei Tu mums neatleisi ir nesuteiksi mums Savo malonės, mes neabejotinai pražūsime.“ (Šv. Koranas 7:19-23)

Atidus žvilgsnis į dvi Kūrimo istorijas atskleidžia keletą esminių skirtumų. Koranas, priešingai negu Biblija, kaltę už jų klaidą verčia tiek Adomui, tiek Ievai. Nė vienoje Korano vietoje nerasime netgi mažiausios užuominos, kad Ieva sugundė Adomą suvalgyti medžio vaisių ar netgi to, kad ji valgė anksčiau negu jis. Ieva Korane yra nei gundytoja, nei suviliotoja, nei apgavikė. Be to, Ieva nėra nubaudžiama gimdymo skausmais. Dievas, pagal Koraną, nieko nebaudžia už kito kaltę. Tiek Adomas, tiek Ieva padarė nuodėmę ir jie prašė Dievo atleidimo, ir Jis atleido jiems abiems.

3. Ievos Palikimas

Ievos kaip gundytojos įvaizdis Biblijoje ypač neigiamai paveikė moters padėtį judėjų-krikščionių tradicijoje. Buvo tikima, kad visos moterys paveldėjo iš savo motinos, biblijinės Ievos, tiek jos kaltę, tiek ir jos klastą. Dėl tos priežasties jos visos buvo nepatikimos, morališkai menkesnės ir negeros. Menstruacijos, nėštumas ir gimdymas buvo laikomi teisinga bausme už amžiną prakeiktos moteriškosios giminės kaltę. Tam, kad įvertintume, koks negatyvus biblijinės Ievos poveikis buvo jos visoms palikuonėms, mes turime pažvelgti į kai kurių

visais laikais svarbiausius judėjų ir krikščionių raštus. Pradėkime nuo Senojo Testamento ir pažvelgime į ištraukas iš to, kas yra vadinama Išminties Literatūra, kurioje mes randame: „Baisiau už mirtį aš laikau moterį, kuri yra žabangos, kurios širdis yra spąstai ir kurios rankos yra grandinės. Vyras, kuris meldžia Dievą, išsivaduos nuo jos, bet nusidėjėli ji įvilios į pinkles... kol aš ieškojau, bet neradau, aš sutikau vieną dorą vyrą iš tūkstančio, bet nė vienos doros moters iš jų visų.“ (Ekleziastas 7:26-28)

Kitoje hebrajų literatūros, kuri yra randama katalikų Biblijoje, dalyje mes skaitome: „Joks negerumas neprilygsta moters negerumui... Nuodėmė prasidėjo nuo moters ir jos dėka mes visi turėsime mirti.“ (Ekleziastas 25:19, 24) Judėjų rabinai sudarė devynis prakeiksmus, sukeltus moters, kaip Nuopuolio rezultata: „Moteriai Jis skyrė devynis prakeikimus ir mirtį: menstruacijos ir nekaltybės kraujo našta; nėštumo našta; gimdymo našta; vaikų išauginimo našta; jos galva yra pridengta kaip gedinčio; ji prasiduria savo ausį kaip nuolatinis vergas ar vergė mergaitė, kuri tarnauja savo šeimininkui; ja netikima kaip liudininke; ir po viso šito-mirtis.“ (Pak. Įst.)

Dabartiniu laiku judėjas ortodoksas savo kasdienėje ryto maldoje deklamuoja: „Būk palaimintas, Dieve Visatos Karaliau, kad nesukūrei manęs moterimi.“ Kita vertus, moterys dėkoja Dievui kasdienėje ryto maldoje už „sukūrimą pagal Tavo valią.“ (3) Kita malda, sutinkama daugybėje judėjų maldaknygių: „Būk pašlovintas, Dieve, kad nesukūrei manęs ne judėju. Pašlovintas būk, Dieve, kad nesukūrei manęs moterimi. Pašlovintas būk, Dieve, kad nesukūrei manęs neišmanėliu.“

Biblijinė Ieva krikščionybėje suvaidino žymiai didesnę rolę negu judaizme. Jos nuodėmė buvo ašine visam krikščionių tikėjimui, nes krikščionių Jėzaus Kristaus misijos Žemėje priežasties koncepcija kyla iš Ievos nepaklusimo Dievui. Ji

nusidėjo ir tada sugundė Adomą pasekti jos pavyzdžiu. Todėl Dievas išvarė juos abudu iš Danguos į Žemę, kuri buvo prakeikta dėl jų. Jie perdavė savo nuodėmę, kuri nebuvo Dievo atleista, visiems savo palikuoniams, todėl visi žmonės gimsta su nuodėme. Tam, kad apvalytų žmones nuo jų „gimtosios nuodėmės“, Dievas turėjo paaukoti Jėzų, kuris yra laikomas Dievo Sūnumi, ant kryžiaus. Dėlto Ieva yra atsakinga už savo klaidą, savo vyro nuodėmę, visos žmonijos gimtąją nuodėmę ir Dievo Sūnaus mirtį. Kitais žodžiais tariant, viena moteris yra visos žmonijos nuopuolio priežastis. (5) O kaip su jos dukterimis? Jos yra nusidėjėlės kaip ji pati ir su jomis turėtų būti atitinkamai elgiamasi. *Paklauskite griežto Šv. Pauliaus toną Naujajame Testamente: „Moteris tesimoko tyliai, pilnai pakludama. Aš neleidžiu moteriai mokyti vyrą ar vadovauti vyrui; ji privalo būti tyli. Juk Adomas buvo sutvertas pirmas, vėliau Ieva. Ir Adomas nebuvo tas, kurį apgavo; tai moteris apgavo ir ji tapo nusidėjėle.“ (I Timotiejui 2:11-14).*

Tertulianas buvo netgi šiukštesnis už Šv. Paulių; kalbėdamas savo „mylimiausioms seserims“ tikėjime, jis sakė: *„Ar žinote, kad kiekviena jūsų esate Ieva? Dievo bausmė šiai jūsų gyvenimo lyčiai šiame amžiuje: nešvankybė. Jūs esate Velnio vartai: jūs esate uždraustojo medžio vaisiai. Jūs esate pirmosios dieviško įstatymo pažeidėjos: Jūs esate ji, kuri įtikinote jį, kai net velnias nebuvo pakankamai narsus jį atakuoti. Jūs taip lengvai pražudėte Dievo atvaizdą-vyrą. Jūsų „nuopelno“ dėka netgi Dievo Sūnus turėjo mirti.“*

Šv. Augustinas buvo atsidavęs savo pirmtakų palikimui, jis rašė draugui: *„koks skirtumas, ar tai yra žmona ar motina, tai vis viena yra Ieva gundytoja, todėl mes turime saugotis bet kokios moters... Aš nesugebu matyti, kuo naudinga vyrui gali būti moteris, jei neskaitytumėme vaikų gimdymo.“* Po šimtų metų Šv. Tomas Akvinietis vis dar laikė moterį netobula: *„Dėl individualios prigimties, moteris yra netobula ir*

niekinga, nes aktyvioji jėga vyro sėkloje yra linkusi į tobulo panašumo vyriškos lyties produkciją; tuo tarpu moteriškosios lyties produkcija kyla iš aktyviosios jėgos defekto ar iš kokio nors negalavimo, ar netgi iš kokios nors išorinės įtakos.“

Galiausiai pagarsėjęs reformatorius Martynas Liuteris nematė jokios kitos moters naudos kaip tik paleidimo į pasaulį tiek vaikų, kiek tik įmanoma, nepaisant jokių šalutinių efektų: „*Jei jos pavargsta ar netgi miršta, tai nesvarbu. Leiskite joms mirti gimdant, nes dėlto jos yra čia.*“ Dar ir dar kartą visos moterys yra juodinamos dėl Ievos gundytojos įvaizdžio, Pradžios knygos dėka. Apibendrinant galima sakyti, kad judėjų-krikščionių moterų koncepcija buvo apnuodyta tikėjimo nuodėminga Ievos ir jos moteriškosios lyties palikuonių prigimtimi. Jei dabar mes savo dėmesį nukreipsime į tai, ką Koranas sako apie moteris, greitai suvoksime, kad islamiška moterų koncepcija radikaliai skiriasi nuo judėjų-krikščionių. Leiskime Koranui kalbėti pačiam už save:

„Musulmonų vyrams ir moterims, tikintiems vyrams ir moterims, pamaldiems vyrams ir moterims, teisingiems vyrams ir moterims, vyrams ir moterims, kurie yra kantrūs, vyrams ir moterims, kurie yra kuklūs, vyrams ir moterims, kurie duoda labdaros, vyrams ir moterims, kurie pasninkauja, vyrams ir moterims, kurie saugo savo skaistumą bei vyrams ir moterims, kurie dažnai užsiima Allaho šlovinimu – visiems jiems Allahas paruošė atleidimą ir didį atlygį.“ (Šv. Koranas 33:35)

„Tikintieji, vyrai ir moterys, yra vienas kito saugotojai: jie reikalauja to, kas yra teisinga, ir draudžia tai, kas yra blogis, jie reguliariai meldžiasi, moka Zakat (apvalomoji labdara), ir klauso Allaho ir Jo Pasiuntinio. Juos Allahas apipils Savo Malone:

kadangi Allahas yra Galingasis, Išmintingasis. “ (Šv. Koranas 9:71)

„Ir jų Viešpats atsakė jiems: Iš tiesų, Aš niekada neleisiu prapulti nė vieno iš jūsų darbui. Esate vyras ar moteris, jūs esate vieni iš kitų.“ (Šv. Koranas 3:195).

„Bet kam, darančiam bloga, bus atlyginta panašiai, o bet kas, darantis teisingus darbus-nesvarbu, vyras ar moteris-ir jis yra tikintysis-toks žengs į Rojų ir bus ten apdovanoti be skaičiaus.“ (Šv. Koranas 40:40)

„Bet kas, besielgiantis teisingai ir tikintis, vyras ar moteris, iš tiesų jam/jai Mes suteiksime laimingą gyvenimą ir suteiksime jiems atpildą pagal jų geriausius darbus.“ (Šv. Koranas 16:97)

Yra aišku, kad Korano požiūris į moterį nesiskiria nuo požiūrio į vyrą. Abu jie yra Dievo kūriniai, kurių taurus tikslas žemėje yra garbinti savo Viešpatį, daryti teisingus darbus, vengti blogio, ir abu jie bus atitinkamai įvertinti. Koranas niekada nemini, kad moteris yra velnio vartai ar kad ji yra iš prigimties apgavikė. Taip pat Koranas niekada nemini, kad vyras yra Dievo atvaizdas; visi vyrai ir moterys yra Jo kūriniai, ir viskas. Pagal Koraną, moters rolė neapsiriboja vien vaikų gimdymu. Iš jos reikalaujama daryti tiek gerų darbų, kiek yra reikalaujama iš bet kokio vyro. Koranas niekada nesako, kad jokia dora moteris niekada neegzistavo. Priešingai, Koranas mokė visus tikinčiuosius, moteris lygiai taip pat kaip ir vyrus, sekti pavyzdžiu tokių idealių moterų kaip Mergelė Marija.

"Ir Mariją, Imrano dukterį, kuri saugojo savo skaistumą. Mes įkvėpėme į ją iš Savo dvasios. Ji patikėjo savo Viešpačio žodžiais ir Jo knygomis ir buvo iš teisingųjų.“ (Šv. Koranas 66:12)

4. Gėdingos dukterys?

Iš tiesų, skirtumas tarp Biblijos ir Korano požiūrio į moterišką lytį prasideda nuo pat jos gimimo. *Pavyzdžiui, Biblija teigia, kad, gimus mergaitei, motinos ritualinio neskaistumo periodas yra dvigubai ilgesnis negu gimus berniukui (Lev. 12:2-5).*

Katalikų Biblija aiškiai teigia, kad: „Dukters gimimas yra prapultis.“ (Ekleziastas 22:3).

Priešingai šiam šokiruojančiam teiginiui, berniukai gauna ypatingų pagyrimų: „Vyrui, kuris išugdys savo sūnų, pavydės jo priešai.“ (Ekleziastas 30:3)

Judėjų rabinai padarė pareigą judėjų vyrams daryti palikuonis tam, kad propaguotų lenktyniavimą. Tuo pačiu, jie neslėpė aiškos pirmenybės vyriškosios lyties vaikams: *„Gera tiems, kurių vaikai yra vyriškosios lyties, bet bėda tiems, kurių yra moteriškosios,“ „Kai gimsta berniukas, visi džiaugiasi... kai gimsta mergaitė, visi liūdi,“ ir „Kai berniukas ateina į pasaulį, taika ateina į pasaulį... kai mergaitė ateina, niekas neateina.“* Duktė yra laikoma varginančia našta, potencialiu gėdos šaltiniu jos tėvui: *„Tavo duktė yra užsispyrusi? Atidžiai saugok, kad ji nepadarytų tavęs tavo priešų pajuokos, miesto kalbų, bendrų paskalų objektu ir neužtrauktų tau viešos gėdos.“ (Ekleziastas 42:11)*

„Tvirtai kontroliuok užsispyrusią dukterį, arba ji piktnaudžiaus bet kokiomis malonėmis, kokias tik gaus. Griežtai stebėk jos begėdiškas akis ir nenustebk, jei ji užtrauks tau gėdą.“ (Ekleziastas 26:10-11)

Labai panaši į tai buvo elgimosi su dukterimis kaip su gėdos šaltiniais idėja pas arabus pagonius prieš islamo atėjimą

praktikuoti moteriškosios lyties kūdikių žudymą. Koranas griežtai pasmerkė tokią šlykščią praktiką:

„Kada vienam iš jų ateina žinia, kad gimė mergaitė, jo veidas apsiniaukia ir jis tampa kupinas vidinės širdgėlos. Jis slepiasi nuo savo žmonių iš gėdos dėl turimų blogų žinių! Ar turėtų jis ją su panieka išsaugoti ar palaidoti smėlyje? O! Kokiam blogiui jie ryžtasi?“ (Šv. Koranas 16:58-59)

Turi būti paminėta, kad grėsmingi nusikaltimai niekada nebūtų buvę sustabdyti Arabijoje, jei ne griežtų išsireiškimų, kuriais Koranas pasmerkė šią praktiką, galia (Šv. Koranas 16:59, 43:17, 81:8-9). Be to, Koranas nedaro jokio skirtumo tarp berniukų ir mergaičių. Priešingai Biblijai, Koranas laiko mergaitės gimimą kaip dovaną ir Dievo palaiminimą, taip pat kaip ir berniukui gimimą. Koranas netgi pamini mergaitės gimimą kaip dovaną pirmiau:

„Allaho valdžioje dangūs ir žemė. Jis kuria, ką Jis nori. Jis skiria moteriškosios lyties kūdikį kam tik Jis nori ir skiria vyriškosios lyties kūdikį kam tik Jis nori.“ (Šv. Koranas 42:49)

Tam, kad išnaikintų visus moteriškosios lyties kūdikių žudymo pėdsakus atsirandančioje musulmonų visuomenėje, Pranašas Muhammadas pažadėjo tiems, kurie buvo palaiminti dukromis, didį atlygį, jei jie išaugins jas švelniai:

„Tam, kuris yra įtrauktas į dukterų auginimą, ir geranoriškai su jomis elgiasi, jos bus jo apsauga nuo Pragarą Ugnies.“ (Bukhari ir Muslim). „Kiekvienas, kuris išlaiko dvi mergaites, kol jos subręsta, jis ir aš ateisime Prisikėlimo Dieną šitaip-jis sujungė savo pirštus.“ (Muslim).

5. Moterų Išsilavinimas

Skirtumas tarp Biblijos ir Korano moterų koncepcijų nėra apribojamas vien naujai gimusia mergyte, jis siekia žymiau toliau. Palyginkime jų požiūris į moterų bandymą išmokti savos religijos. Judaizmo širdis yra Tora, teisė. Tačiau pagal Talmudą „*moterys yra atleistos nuo Toros studijavimo.*“ Kai kurie judėjų rabinai tvirtai skelbė: „*Geriau jau Toros žodžiai būtų sunaikinti ugnies negu perteikti moterims,*“ ir „*Kiekvienas, kuris moko savo dukterį Toros tarsi moko ją nepadorumo.*“

Šv. Pauliaus požiūris Naujajame Testamente nėra šviesesnis: kaip moteris gali išmokti, jei jai neleidžiama kalbėti? Kaip moteris gali intelektualiai augti, jei jai yra privaloma būti pilnai pavaldžiai? Kaip ji gali praplėsti savo horizontą, jei jos vienintelis informacijos šaltinis yra jos vyras namie? Dabar, būdami teisingi, turėtume paklausti: ar Korano pozicija yra skirtinga? Viena trumpa istorija, papasakota Korane, glaustai apibendrina jo poziciją. Khawlah buvo musulmonė moteris, kurios vyras Aws supykęs išsakė tokią teiginį: „Tu man esi kaip mano motinos nugara.“ Tai buvo pagonių arabų laikoma teiginiu skyrybų, kurios atlaisvina vyrą nuo bet kokių vedybinių pareigų, bet neleidžia žmonai laisvai palikti vyro namus ir ištekti už kito vyro. Išgirdusi tokius žodžius iš savo vyro, Khawlah buvo apgailėtinoje situacijoje. Ji nuėjo tiesiai pas islamo Pranašą papasakoti savo atvejo. Pranašas buvo nuomonės, kad ji turėtų būti kantri, kadangi atrodė, kad nėra jokios kitos išeities. Khawlah ginčijosi su Pranašu stengdamasi išsaugoti savo suspenduotą santuoką. Netrukus įvyko naujas apreiškimas; Khawlah prašymas buvo priimtas. Dieviškas verdiktas panaikino šį pasibaisėtiną įprotį. Vienas visas Korano skyrius (58 skyrius), kurio pavadinimas yra „Almudžadilah“ arba „Moteris, kuri ginčijasi“ buvo apreiškimas po tokio atsitikimo:

„Allahas išgirdo ir priėmė teiginį moters, kuri skundėsi tau (Pranaše) dėl savo vyro ir atnešė savo skundą Allahui, ir Allahas išgirdo ginčus tarp jūsų abiejų, nes Allahas mato ir girdi viską...“ (Šv. Koranas 58:1)

Moteris Korano koncepcijoje turi teisę ginčytis netgi su pačiu islamo Pranašu. Niekas neturi teisės nurodyti jai tylėti. Jai nėra jokios prievolės laikyti savo vyrą vieninteliu šaltiniu teisės ir religijos reikaluose.

6. Nešvari Netyra Moteris?

Judėjų įstatymai ir taisyklės apie mėnesinėmis sergančią moterį yra ypač suvaržantys. *Senasis Testamentas bet kokią mėnesinėmis sergančią moterį laiko nešvaria ir netyra. Be to, jos netyrumas „apkrečia“ ir kitus. Kiekvienas žmogus ir daiktas, kurį ji paliečia, tampa nešvariu diena: „Kada moteriai reguliariai teka kraujas, jos mėnesinių netyrumas tęsis septynias dienas, ir kiekvienas žmogus, kuris ją palies, bus nešvarus iki vakaro. Bet kas, ant ko ji atsiguls per savo periodą, bus nešvariu, ir bet kas, ant ko ji atsisės, bus nešvariu. Kiekvienas, paliečiantis jos lovą, privalo išsiskalbti drabužius ir apsiplauti vandeniu, ir jis bus nešvarus iki vakaro. Kiekvienas, kuris paliečia bet ką, ant ko ji sėdi, privalo išsiskalbti savo drabužius ir apsiplauti su vandeniu, ir jis bus nešvarus iki vakaro. Nesvarbu, ar tai yra lova, ar tai yra bet kas, ant ko ji sėdėjo, kai kas nors tai palies, jis bus nešvarus iki vakaro.“ (Lev. 15:19-23)*

Dėl savo „užkrečiančios“ natūros mėnesinėmis serganti moteris būdavo kartais „išstremiama“ tam, kad išvengtų bet kokio kontakto su ja. Ji būdavo išsiunčiama į specialius namus, vadinamus „nešvariųjų namais“, visam jos

netyrumo periodui. (9) Talmudas laiko mėnesinėmis sergančią moterį „pražūtinga“ netgi nesant jokiam fiziniam kontaktui: „Mūsų rabinai mokė: ...jei mėnesinėmis serganti moteris praeina tarp dviejų (vyrų), jei tai yra jos mėnesinių pradžia, ji pakirs vieną jų, o jei tai yra jos mėnesinių pabaiga, ji sukels nesantaiką tarp jų.“ (bPes. 111a.)

Be to, mėnesinėmis sergančios moters vyrui buvo uždrausta įžengti į sinagogą, jei jis būdavo tapęs nešvariu netgi nuo dulkių po jos pėdomis. Dvasininkas, kurio žmona, duktė ar motina sirgdavo mėnesinėmis, negalėjo deklamuoti kunigo palaiminimo sinagogoje. (10) nieko nuostabaus, kad daugybė judėjų moterų laiko mėnesines kaip „prakeikimą“. Islamas nelaiko mėnesinėmis sergančios moters kaip turinčios bet kokios rūšies „užkrečiamo nešvarumo.“ Ji nėra nei „neliečiama“, nei „prakeikta“. Ji gyvena savo normalų gyvenimą su vieninteliu apribojimu: sutuoktinių porai nėra leidžiama lytiškai santykiuoti mėnesinių metu. Bet koks kitas fizinis kontaktas tarp jų yra leistinas. Mėnesinėmis serganti moteris yra atleidžiama nuo kai kurių ritualų, tokių kaip kasdienės maldos ir pasninkavimas per savo periodą.

7. Liudininkė

Kita problema, dėl kurios Koranas ir Biblija nesutaria, yra moters liudininkės problema. Tiesa, kad Koranas nurodė tikintiesiems sudarant finansinius sandėrius turėti du vyriškosios giminės liudininkus arba vieną vyriškosios giminės ir dvi moteriškosios giminės liudininkes (Šv. Koranas 2:282). Tačiau taip pat tiesa, kad Koranas kitoje situacijoje priima moters parodymus kaip lygius vyro parodymams. Tiesą sakant, moters parodymai gali netgi anuliuoti vyro. Jei vyras kaltina savo žmoną nedorumu, pagal Koraną iš jo reikalaujama iškilmingai prisiekti penkis kartus taip įrodant žmonos kaltę.

Jei žmona tai neigia ir atitinkamai prisiekia penkis kartus, ji nėra laikoma kalta, o kitu atveju santuoka yra nutraukiama (Šv. Koranas 24:6-11).

Kitą vertus, ankstyvojoje judėjų visuomenėje moterims nebuvo leidžiama liudyti. (12) Rabinai laikė moters negalėjimą liudyti tarp devynių prakeikimų, užtrauktų moterims dėl Nuopuolio (žiūrėti skyrių „Ievos palikimas“). Moterims ir šiai dienai Izraelyje neleidžiama pateikti įrodymus rabinų teismuose. (13) Rabinai įrodinėja, kodėl moterys negali būti liudininkėmis cituodami Pradžios knygą 18:9-16, kur yra teigiama, kad Sara, Abraomo žmona, melavo. Rabinai naudoja šį atsitikimą kaip įrodymą, jog moterys nekompetentingos liudyti. Čia turėtų būti pažymima, kad istorija, papasakota Pradžios knygoje 18:9-16 yra paminėta Korane daugiau nei kartą be jokios Saros melo užuominos (Šv. Koranas 11:69-74, 51:24-30) krikščioniškuose Vakaruose tiek bažnytinė, tiek ir civilinė teisės buvo nušalinusios moteris nuo parodymų davimo iki paskutinio šimtmečio. Jei vyras kaltindavo savo žmoną nedorumu, jos parodymai nebuvo iš viso svarstomi pagal Bibliją.

Apkaltinta žmona turėdavo išlaikyti sunkų išmėginimą. Šiame išmėginime moteris susidurdavo su sunkiu ir žeminančiu ritualu, kuris turėdavo įrodyti jos kaltę arba nekaltumą (Num. 5-11-31). Jei ji būdavo pripažįstama kalta po to ritualo, jai būdavo skiriama mirties bausmė. Jei jis būdavo pripažįstama nekaltas, jos vyras būdavo nekaltas dėl bet kokių skriaudų. Be to, jei vyras imdavo moterį į žmonas ir tada apkaltindavo ją nesant nekaltas, į jos pačios parodymus būdavo neatsižvelgiama. Jos tėvai turėdavo pristatyti jos nekaltybės įrodymus prieš miesto vyresnius. Jei tėvai negalėdavo įrodyti savo dukters nekaltumo, jis būdavo negyvai užmėtoma akmenimis prie jos tėvo slenksčio. Jei tėvai sugebėdavo įrodyti jos nekaltumą, vyras būdavo tik nubaudžiama šimto sidabrinių

šekelių bauda ir jis negalėdavo išsiskirti su žmona visą savo gyvenimą: „Jei vyras veda ir po to, kai sugula su ja, yra nepatenkintas ja ir apšmeižia ją ir duoda jai blogą vardą sakydamas: „Aš vedžiau šią moterį, bet kai suartėjau su ja, aš neradau jokio jos nekaltybės įrodymo,“ tada mergaitės tėvas ir motina turi atgabenti įrodymų, kad ji buvo nekalta miesto vyresniesiems prie vartų. Mergaitės tėvas sakys vyresniesiems: „Aš išleidau savo dukterį už šio vyro, bet jam ji nepatiko. Dabar jis apšmeižė ją ir sakė, „tavo duktė nebuvo nekalta“. Bet čia yra mano dukters nekaltumo įrodymai.“ Tada jos tėvai parodo drabužį prieš miesto vyresniuosius, ir tada vyresnieji suima vyrą ir nuteisia jį. Jie nubaudžia jį šimto sidabrinių šekelių bauda ir atiduoda juos mergaitės tėvui, nes tas vyras davė izraelitei mergaitei blogą vardą. Ji toliau lieka jo žmona; jis negali išsiskirti su ja, kol tik yra gyvas. Tačiau jei kaltinimai yra tiesa, ir nėra jokių mergaitės nekaltybės įrodymų, ji turi būti nuvedama prie jos tėvo namų durų ir ten miestelio vyrai turi negyvai užmėtyti ją akmenimis. Ji padarė gėdingą darbą Izraelyje būdama pasileidusi, nors vis dar būdama tėvo namuose. Jūs privalote išvalyti blogį tarp savęs.“ (Deut. 22:13-21)

8. Svetimavimas

Svetimavimas yra laikomas nuodėme visose religijose. Biblija skelbia mirties bausmę tiek svetimautojui, tiek svetimautojai (Lev. 20:10).

Islamas taip pat lygiai baudžia tiek svetimautoją vyrą, tiek ir svetimautoją moterį (Šv. Koranas 24:2). Tačiau Korano svetimavimo apibrėžimas labai skiriasi nuo Biblijos apibrėžimo. Pagal Koraną svetimavimas yra vedusio vyro arba ištekęsios moters įsitraukimas į nesantuokinius romanus.

Bibliją laiko tik nesantuokinius ištekėjusios moters romanus kaip svetimavimą (Lev. 20:10, Deut. 22:22, Patarlių 6:20-7:27). „Jei vyras yra aptinkamas miegantis su kito vyro žmona, tiek vyras, kuris miegojo su ja, tiek moteris privalo mirti. Jūs privalote išvalyti blogį iš Izraelio (Deut. 22:22). „Jei vyras svetimauja su kito vyro žmona, tiek svetimautojas, tiek svetimautoja privalo būti nubausti mirtimi“ (Lev. 20:10).

Pagal biblijinį apibrėžimą, jei vedęs vyras miega su netekėjusia moterimi, tai apskritai nėra laikoma nusikaltimu. Vedęs vyras, turintis nesantuokinį romaną su netekėjusia moterimi, nėra svetimautojas, ir netekėjusi moteris, dalyvaujanti su juo, nėra svetimautoja. Svetimavimo nusikaltimas yra įvykdomas tik tada, kai vyras, nesvarbu, vedęs ar ne, miega su ištekėjusia moterimi. Tokiu atveju vyras yra laikomas svetimautoju, netgi jei jis nėra vedęs, ir moteris yra laikoma svetimautoja. Trumpai tariant, svetimavimas yra neteisėti lytiniai santykiai dalyvaujant ištekėjusiai moteriai. Nesantuokiniai vedusio vyro romanai nėra laikomi nusikaltimu Biblijoje. Kodėl yra dvigubas moralinis standartas? Pagal judaizmo enciklopediją, žmona buvo laikoma vyro nuosavybe ir svetimavimas apibrėžiamas kaip vyro išimtinės teisės į ją pažeidimas; žmona, kaip vyro nuosavybė, jokios tokios teisės neturi. (15) T.y., jei vyras turi seksualinių santykių su ištekėjusia moterimi, jis pažeidžia kito vyro nuosavybę, ir todėl jis turi būti nubaustas. Iki šios dienos Izraelyje, jei vedęs vyras išitraukia į nesantuokinį romaną su netekėjusia moterimi, jo vaikai su ta moterimi yra laikomi santuokiniais. Bet jei ištekėjusi moteris turi romaną su kitu vyru, nesvarbu, vedusiu ar ne, jos vaikai su tuo vyru yra ne tik nesantuokiniai, bet jie yra laikomi pavainikiais ir jiems yra draudžiama tuoktis su bet koku judėju/judėje išskyrus atsivertėlius ir kitus pavainikius. Toks uždraudimas tęsiasi iki 10 vaikų palikuonių kartos, kol svetimavimo pėdsakas, matyt, susilpnėja.

Kita vertus, Koranas niekada nelaikė bet kokios moters bet kokio vyro nuosavybe. Koranas išraiškingai apibūdina santykius tarp sutuoktinių sakydamas:

***„Ir tarp Jo ženklų yra tai, kad Jis sukūrė jums partnerius tarp jūsų pačių, kad jūs galėtumėte apsigyventi ramybėje, ir Jis paskleidė meilę ir malonę tarp jūsų: iš tiesų tai yra ženklai tiems, kurie mąsto.“
(Šv. Koranas 30:21)***

Tokia yra Korano santuokos koncepcija: meilė, malonė ir ramybė, o ne nuosavybė ir dvigubi standartai.

9. Priesaikos

Pagal Bibliją, vyras privalo išpildyti bet kokias priesaikas, kuris jis gali prisiekti Dievu. Jis privalo nesulaužyti savo žodžio. Kitą vertus, moters priesaika nebūtinai susaisto ją. Ji turi būti patvirtinama jos tėvo, jei ji gyveno jo namuose, ar jos vyro, jei ji yra ištekėjusi. Jei tėvas/vyras nepatvirtina jo dukters/žmonos priesaikų, visi jos pasižadėjimai tampa anuliuotais ir negaliojančiais: *„Bet jei jos tėvas draudžia jai, kai jis išgirsta apie tai, jokia jos priesaika ar pasižadėjimu, kuriuo ji save įpareigojo, nebegalioja... Jos vyras gali patvirtinti arba anuliuoti bet kokią jos priesaiką ar prisiektą pasižadėjimą paneigdamas ją.“ (Num.30:2-15).*

Kodėl moters žodis nėra savaime įpareigojantis? Atsakymas yra paprastas: nes ji yra tėvo nuosavybė prieš santuoką, arba savo vyro nuosavybė po vedybų. Tėvo dukters kontrolė buvo absoliuti, iki tokio laipsnio, kad jei jis panorėdavo, galėdavo ją parduoti! Yra aptinkama rabinų raštuose, kad: *„Vyras gali parduoti savo dukterį, bet moteris negali parduoti savo dukters; vyras gali sužieduoti savo dukterį; bet moteris negali sužieduoti savo dukters.“ (17)*

Rabinų literatūra taip pat nurodo, kad vedybos reiškia tėvo kontrolės perdavimą vyrui: „*Sužieduotuvės, padarančios moterį vyro šventu turtu-neliečiama nuosavybe...*“ Akivaizdu, jei moteris laikoma kieno nors turtu, ji negali pasižadėti ko nors, ko jos savininkas nepatvirtina.

Idomu, kad šis biblijinis nurodymas dėl moterų priesaikų turėjo negatyvų atgarsį judėjų-krikščionių moterims iki šio amžiaus pradžios (knygutės originalas pirmą kartą buvo publikuotas 1995m. – vert.). Ištekęsusi moteris Vakarų pasaulyje neturėjo jokio teisėto statuso. Jokie jos veiksmai neturėjo kokios nors teisėtos vertės. Jos vyras galėjo atmesti bet kokią sutartį, sandorį ar susitarimą, kuri ji buvo sudariusi. Moterys Vakaruose (didžiausias judėjų-krikščionių palikimas) buvo laikomos negalinčiomis sudaryti įpareigojančią sutartį, nes praktiškai jos priklausė kažkam kitam. Vakarų moterys kentėjo beveik du tūkstančius metų dėl biblijinio požiūrio į moterų poziciją jų tėvų ir vyrų atžvilgiu.

Islame kiekvieno musulmono, vyro ir moters, priesaika yra įpareigojanti ji/ją. Niekas neturi galios atmesti kieno nors kito pasižadėjimus. Nepasisekimas ištesėti iškilmingos priesaikos, prisiektos vyro ar moters, turėjo būti išperkamas kaip yra nurodyta Korane:

„Jis (Dievas) pašauks jus atsiskaityti už savo sąmoningas priesaikas: dėl išpirkimo, pamaitinkite dešimt neturtingų asmenų, taip, kaip vidutiniškai maitinate savo šeimos narius; arba aprenkite juos; arba suteikite vergui laisvę. Jei jūs to neišgalite, pasninkaukite tris dienas. Tokia yra išpirka priesaikos, kurią jūs prisiekėte. Todėl tesėkite savo priesaikas“ (Šv. Koranas 5:89).

Pranašo Muhammado Kompanionai, vyrai ir moterys, pristatydavo savo ištikimybės priesaikas jam asmeniškai.

Moterys, lygiai kaip ir vyrai, nepriklausomai ateidavo pas jį ir išsakydavo savo priesaikas:

„O Pranaše, kai tikinčios moterys ateina pas tave prisiekti, kad jos nieko nepriskirs šalia Dievo, nei vogs, nei turės nesantuokinių lytinių santykių, nei žudys savo vaikus, nei šmeiš kitus, nei nepaklus tau bet kokiame teisingame reikale, tada priimk jų priesaiką ir melsk Dievo jų nuodėmių atleidimo. Iš tiesų Dievas yra Atleidžiantis ir Maloningiausias“ (Šv. Koranas 60:12).

Vyras negali prisiekti savo dukters ar žmonos vardu. Vyras taip pat negali atšaukti priesaikos, duotos bet kurios savo giminaitės.

10. Žmonos Nuosavybė?

Trys religijos dalinasi nepajudinamu tikėjimu santuokos ir šeimos gyvenimo svarba. Jos taip sutaria, kad vyras vadovauja šeimai. Vis dėlto akivaizdūs skirtumai egzistuoja tarp trijų religijų to vadovavimo ribų atžvilgiu. Judėjų-krikščionių tradicija, priešingai islamui, faktiškai išplečia vyro vadovavimą iki nuosavybės teisės į žmoną.

Judėjų tradicija dėl vyro rolės savo žmonai kyla iš koncepcijos, kad jis valdo ją kaip savo vergą. (19) Ši koncepcija buvo dvigubo standarto įstatymo dėl svetimavimo ir galimybės anuliuoti žmonos priesaikas priežastimi. Šiai koncepcijai taip pat tenka atsakomybė už žmonos teisės į jos nuosavybę ar uždarbį neigimą. Kai tik judėjų moteris ištekdavo, ji visiškai netekdavo teisės kontroliuoti savo nuosavybę ir uždarbį – ji atitekdavo vyrui. Judėjų rabinai įrodinėjo vyro teisę į žmonos nuosavybę kaip rezultatą to, kad ji yra jo turtas: „*Kadangi žmona tampa vyro nuosavybe, negi iš*

to neseka, kad jam turi atitekti ir jos nuosavybė?“, ir „Kadangi jis įsigijo moterį, negi jis neįsigyja jos nuosavybės?“ (20) Todėl santuoka padarydavo turtingą moterį praktiškai beturtę. Talmudas taip apibūdina žmonos finansinę situaciją: „Kaip gali moteris ką nors turėti; viskas, kas yra jos, priklauso jos vyrui. Kas yra jo yra jo, o kas yra jos, taip pat yra jo... Jos uždarbis ir tai, ką ji randa gatvėje, taip pat yra jo. Namų apyvokos daiktai, netgi duonos trupiniai ant stalo, taip pat yra jo. Jei ji pakviečia svečių į savo namus ir maitina jų, ji vagia iš savo vyro...“ (San. 71a, Git.62a).

Reikalo esmė yra ta, kad judėjų moters turtas buvo laikomas būdu privilioti rankos prašytojus. Judėjų šeima skirdavo savo dukteriai jos tėvo turto dalį kaip kraitį santuokos atveju. Tas kraitis padarydavo judėjų dukteris nepageidaujama našta jų tėvams. Tėvas turėdavo auginti savo dukrą metų metus ir tada paruošti ją vedyboms, skirdamas didžiulį kraitį. Todėl mergaitė judėjų šeimoje buvo beverte kliūtimi. (21) Ši kliūtis paaiškina, kodėl mergaitės gimimas nebuvo švenčiamas džiaugsmu senojoje judėjų visuomenėje (žiūrėkite skyrių „Gėdingos dukterys?“). Kraitis būdavo vedybų dovana jaunikui pagal nuosavybės nuomojimo taisyklės. Vyras būdavo kaip praktiškas kraičio savininkas, bet jis negalėdavo jo parduoti. Nuotaka prarasdavo bet kokią kraičio kontrolę nuo santuokos momento. Be to, buvo tikimasi, kad po santuokos ji dirbs ir visas jos uždarbis turėdavo atitekti jos vyrui kaip atlygis už jos išlaikymą, kas buvo jo pareiga. Ji galėdavo susigrąžinti savo nuosavybę tik dviem atvejais: skyrybų arba vyro mirties. Jei ji mirdavo pirma, jis paveldėdavo jos nuosavybę. Vyro mirties atveju, žmona galėdavo atgauti savo priešvedybinių nuosavybę, tačiau ji neturėjo teisės paveldėti bet kokios jos velionio vyro turto dalies. Reikia pridurti, kad jaunikis taip pat turėdavo padovanoti savo nuotakai vestuvių dovana, tačiau vėl jis buvo praktinis tos dovanos savininkas, kol jie būdavo susituokę.

Krikščionybė, iki pastarojo laiko, sekė tokia pačia tradicija kaip judėjai. Tiek religinė, tiek ir civilinė valdžia Krikščionių Romos Imperijoje (po Konstantino) reikalavo nuosavybės sutarties kaip vedybų pripažinimo sąlygos. Šeimos siūlydavo savo dukterims padidintus kraičius ir, kaip to rezultatas, vyrai susigundydavo vesti anksčiau negu iš šeimos, kuri atidėdavo savo dukterų vestuves vėlesniam negu įprasta laikui. Pagal Kanono teisę, žmona turėjo teisę į savo kraičio susigražinimą, jei santuoka būdavo anuliuojama, išskyrus atvejį, kai ji būdavo kalta dėl svetimavimo. Tokiu atveju ji praranda savo teisę į kraitį, kuris lieka vyro rankose. (24) Remiantis Kanonu ir civiline teise ištekėjusi moteris krikščioniškoje Europoje ir Amerikoje neturėjo savo nuosavybės teisių iki 19 amžiaus pabaigos ir 20 amžiaus pradžios. Pavyzdžiui, moters teisės anglų įstatymuose buvo sukompiliuotos ir įvestos 1632 metais. Tos „teisės“ buvo: „Ką vyras turi yra jo. Tai, ką turi žmona, yra vyro.“ Žmona po vedybų ne tik praradavo savo nuosavybę, bet ir savo asmenybę. Joks jos veiksmas neturėjo teisėtos vertės. Asmuo, su kuriuo ji sudarydavo bet kokią sutartį, būdavo laikomas nusikaltėliu dėl dalyvavimo apgavystėje. Be to, ji negalėdavo iškelti bylos ar būti kaltinama savo vardu, nei galėdavo iškelti bylą savo vyrui. Su ištekėjusia moterimi būdavo elgiamasi kaip su kūdikiu teisės aktyse. Žmona paprasčiausiai priklausė savo vyrui ir todėl ji praradavo savo nuosavybę, savo teisėtą asmenybę ir savo šeimos vardą.

Islamas nuo septinto mūsų eros amžiaus suteikė moteriai nepriklausomą asmenybę, kurią judėjų-krikščionių Vakarai buvo atėmę iš jų iki labai neseniai. Islame nuotakai ir jos šeimai nėra jokio įsipareigojimo dovanoti dovaną jaunikiui. Mergaitė musulmonų šeimoje nėra jokia našta. Moteriai islamas suteikė tiek orumo, kad jai nereikia dovanoti dovanų tam, kad pritraukti potencialius vyrus. Jaunikiui yra privaloma padovanoti nuotakai vestuvių dovaną. Ši dovana yra laikoma

jos nuosavybe ir nei jaunikis, nei nuotakos šeima neturi jokios jos dalies ar kontrolės. Kai kuriose musulmonų visuomenėse šiandien šimtų tūkstančių verti deimantai kaip vedybų dovana nėra neiprasta. (28) Nuotaka išlaiko savo vedybų dovana, netgi jei ji vėliau išsiskiria. Vyrui nėra leidžiama dalintis savo žmonos turto, nebent jei ji pasiūlo jam laisva valia. Koranas išreiškė savo poziciją dėl šios reikalo pakankamai aiškiai

„Ir duok moterims (vedybų proga) jų kraitį kaip laisvą dovaną; bet jei jos, iš savo pačių geros valios, grąžina dalį jos, paimk ją ir mėgaukis ja teisingai linksmindamasis.“ (Šv. Koranas 4:4)

Žmonos nuosavybė ir uždarbis yra pilnai jos valdomi ir skirti tik jos naudojimui, kadangi jos ir vaikų išlaikymas yra jos vyro atsakomybė. Nesvarbu, kokia turtinga žmona bebūtų, jai nėra privaloma kartu išlaikyti šeimą, nebent ji savanoriškai nori taip elgtis. Sutuoktiniai paveldėja vienas iš kito. Be to, ištekJusi moteris islame išlaiko savo nepriklausomą teisėtą asmenybę ir savo šeimos vardą. Amerikiečių teisininkas kartą komentavo musulmonės moters teises sakydamas: „Musulmonė mergaitė gali ištektėti dešimt kartų, bet jos individualybė nėra sugeriamą jos įvairių vyrų. Ji yra saulės planeta su vardu ir teisėta savo paties asmenybe.“

11. Skyrybos

Trys religijos turi pastebimų skirtumų savo požiūriuose į skyrybas. Krikščionybė apskritai bjaurisi skyrybomis. Naujasis Testamentas nedviprasmiškai gina santuokos neišardomumą. Jėzui yra priskiriami žodžiai: „Bet aš jums sakau, kad kiekvienas, kuris išsiskiria su žmona, išskyrus neištikimybės atvejį, skatina ją svetimauti; ir jei kas veda išsiskyrusią moterį, svetimauja.“ (Mato 5:32)

Šis bekompromisinis idealas be abejonės yra nerealus. Tai yra moralinio tobulumo stadija, kurios žmonių visuomenės niekada nebuvo pasiekusi. Kada pora suvokia, kad jų vedybinis gyvenimas yra nebepataisomas, skyrybų draudimas neatneš jiems nieko gero. Nesutariančių sutuoktinių vertimas likti kartu prieš jų norus nėra nei efektyvus, nei pagrįstas. Nieko stebinančio, kad visas krikščionių pasaulis privalėjo sankcionuoti skyrybas. Kita vertus judaizmas leidžia skyrybas netgi be jokios priežasties. Senasis Testamentas suteikia vyrui teisę skirtis su savo žmona netgi jei ji paprasčiausiai jam nepatinka: „*Jeį vyras veda moterį, kuri jam tampa nemaloni, nes jis suranda ko nors neprideramo joje, ir jis parašo skyrybų aktą, duoda jį jai ir išsiunčia ją iš savo namų, ir jei po to, kai ji palieka jo namus, ji tampa kito vyro žmona, ir ji nepatinka antram vyrui ir jis parašo jai skyrybų aktą, duoda jį jai ir išsiunčia ją iš savo namų, arba jei jis miršta, tada jos pirmajam vyrui, kuris išsiskyrė su ja, nėra leistina vesti ją dar kartą po to, kai ji buvo paniekinta.*“ (Deut. 24:1-4) Šios eilutės sukėlė didelių debatų tarp judėjų scholastų, dėl jų nesutarimo interpretuojant žodžius „nemaloni“, „neprideramo“ ir „nepatinka“, paminėtus eilutėse. Talmudas fiksuoja jų skirtingas nuomones: „*Shammai mokykla laikė, kad vyras neturėtų skirtis su savo žmona, nebent jis pripažįsta ją kalta dėl seksualinės neištikimybės, tuo tarpu Hillel mokykla sako, kad jis gali skirtis su ja, net jei ji tik paprasčiausiai blogai paruošė valgį jam. Rabinas Akiba sako, kad jis gali išsiskirti su ja, net jei jis paprasčiausiai randa kitą moterį, kuri yra gražesnė negu ji.*“ (Gittin 90a-b).

Naujasis Testamentas seka šamaitų nuomone, tuo tarpu judėjų teisė sekė hilelitų ir rabino Akiba nuomone. Kadangi hilelitų požiūris viešpatavo, tapo nesulaužoma judėjų teisės tradicija suteikti vyrui laisvę išsiskirti su savo žmona be jokios priežasties. Senasis Testamentas ne tik suteikia vyrui teisę išsiskirti su savo „nemalonia“ žmona, jis laiko skyrybas su

„bloga moterimi“ pareiga: „*Bloga žmona atneša pažeminimą, nuleistus žemyn žvilgsnius ir sužeistą širdį. Gležna ranka ir silpni keliai yra vyro, kurio žmonai nepasiseka padaryti jo laimingu. Moteris yra nuodėmės šaltinis, ir dėl jos mes visi žūsime. Nepalikite kiauro bako lašėti, nei leiskite blogai žmonai kalbėti, ką ji tik nori. Jei ji nepriima jūsų kontrolės, išsiskirkite su ja ir išsiųskite ją lauk.*“ (Ekleziastas 25:25)

Talmudas yra užfiksavęs keletą specifinių žmonių veiksmų, kurie įpareigoja jų vyrus skirtis su jomis: „*Jei ji valgo gatvėje, jei ji godžiai geria gatvėje, jei ji žindo gatvėje, bet kuriuo atveju rabinas Meir sako, kad ji privalo palikti savo vyrą.*“ (Git. 89a).

Talmudas taip pat padarė privaloma išsiskirti su nevaisinga žmona (kuri per dešimt metų nepagimdo nė vieno vaiko): „*Mūsų rabinas mokė: jei vyras ėmė moterį į žmonas ir išgyveno su ja dešimt metų, ir ji nepagimdė nė vieno vaiko, jis turėtų išsiskirti su ja.*“ (Yeb. 64a).

Kita vertus, žmonos negalėjo inicijuoti skyrybų pagal judėjų teisę. Tačiau judėjo žmona galėjo pareikšti teisę skirtis anksčiau negu judėjų teismas numatė, kad rimta priežastis egzistuoja. Labai mažai priežasčių reikalauti skyrybų yra numatyta žmonai. Šios priežastys apima: vyras su fiziniu defektu ar odos liga; vyras, nepildantis savo vedybinių pareigų ir t.t. Teismas galėjo palaikyti žmonos reikalavimą, bet negalėjo nutraukti santuokos. Tik vyras galėdavo nutraukti santuoką duodamas savo žmonai skyrybų raštą. Teismas galėjo plakti, nubausti pinigine bauda, įkalinti ir ekskomunikuoti jį tam, kad priverstų jį įteikti reikalingą skyrybų raštą savo žmonai. Tačiau jei vyras būdavo pakankamai užsispyręs, jis galėjo atsisakyti pripažinti skyrybų su žmona ir laikyti ją susaistytą neribotam laikui. Dar blogiau-jis galėjo mesti ją be skyrybų ir palikti ją netekėjusią ir neišsiskyrusią. Jis galėjo vesti kitą moterį arba netgi gyventi su bet kokia vieniša

moterimi be santuokos ir turėti vaikų su ja (šia vaikai yra laikomi teisėtais pagal judėjų teisę). Palikta žmona, kita vertus, negalėjo tekėti už kito vyro, kadangi ji vis dar teisiškai buvo ištekęjusi ir ji negalėjo gyventi su jokių kitu vyru, nes ji būtų laikoma svetimautoja ir jos vaikai toje sąjungoje būtų neteisėti dešimčiai kartų. Moteris, atsidūrusi tokioje situacijoje, yra vadinama agunah (surakinta moterimi). Jungtinėse Valstijose šiandien yra apytiksliai nuo 1000 iki 1500 judėjų moterų, kurios yra agunot (agunah daugiskaita), tuo tarpu Izraelyje jų skaičius gali siekti 16000. Vyrai gali reikalauti tūkstančių dolerių iš savo įstrigusių žmonių mainais už judėjiškas skyrybas.

Islamas užima vidurį tarp krikščionybės ir judaizmo skyrybų atveju. Santuoka islame yra šventi saitai, kurie negali būti nutraukiami be įtikinamos priežasties. Poroms yra nurodyta išbandyti visus įmanomas priemones, kada tik jų santuokai iškyla pavojus. Skyrybų neturi būti griebiamasi, nebent nebėra jokios kitos išeities. Trumpai sakant, islamas pripažįsta skyrybas, bet nepalaiko jų visomis prasmėmis. Susitelkime ties pripažinimo puse pirmiausia. Islamas pripažįsta abiejų partnerių teisę pabaigti savo santuokinius ryšius. Islamas suteikia vyrui teisę Talaq (skirtis). Be to, islamas, priešingai judaizmui, duoda žmonai teisę nutraukti santuoką būdu, kuris žinomas kaip Khula'. (36) Jei vyras nutraukia santuoką išsiskirdamas su savo žmona, jis negali susigražinti bet kokios vedybų dovanos, kurią jis padovanojo jai. Koranas aiškiai draudžia skirtis vyrui atsiimant jų vedybų dovanas, nepaisant to, kokios tos dovanos brangios ar vertingos bebūtų:

„Bet jei tu nuspręsi imti vieną žmoną vietoj kitos, netgi jei būsi jai davęs aukso krūvą, nieko iš to nesusigražink; ar susigražintum tai šmeižtu ir neteisingu pareiškimu?“ (Šv. Koranas 4:20)

Atveju, kai žmona pasirenka pabaigti santuoką, ji turėtų gražinti vedybų dovanas savo vyrui. Vedybų dovanos gražinimas šiuo atveju yra teisinga kompensacija vyrui, kuris siekė išlaikyti savo žmoną, kol ji nusprendė palikti jį. Koranas nurodė vyrams neatsiimti jokių dovanų, kurias jie padovanojo joms, išskyrus atveju, kai žmona pasirenka nutraukti santuoką:

***„Nėra leistina jums (vyrai) atsiimti bet kokių savo dovanų, išskyrus kai abi pusės bijo, kad jie negalės išlaikyti ribų, nustatytų Allaho. Nėra jokios kaltės nė vienam jų, jei ji duoda ko nors už savo laisvę. Tokios yra ribos, nustatytos Allaho, tad neperženkite jų.“
(Šv. Koranas 2:229).***

Taip pat, moteris atėjo pas Pranašą Muhammadaž siekdama savo santuokos nutraukimo, ji papasakojo Pranašui, kad ji neturi jokių nusiskundimų vyro charakteriu ar manieromis. Jos vienintelė problema yra ta, kad ji nuoširdžiai nemėgsta jo tiek, kad nebegali ilgiau su juo gyventi. Pranašas paklausė jos: „Ar sugrąžinsi jam jo sodą (vedybų dovaną, kurią jis buvo padovanojęs)?“ Ji atsakė: „Taip“. Tada Pranašas nurodė vyrui atsiimti savo sodą ir priimti santuokos nutraukimą (Bukhari). Kai kuriais atvejais musulmonė žmona gali norėti išlaikyti savo santuoką, bet jai yra privaloma reikalauti skyrybų dėl kai kurių įtikinamų priežasčių, tokių kaip: vyro žiaurumas, palikimas be priežasties, vyro nevykdymas vedybinių pareigų ir t.t. Trumpai tariant, islamas siūlo moteriai keletą neprilygstamų teisių: ji gali nutraukti santuoką Khula‘ būdu ir ji gali reikalauti skyrybų. Musulmonė žmona niekada negali tapti surakinta užsispyrusio vyro. Tai buvo tokios teisės, kurios suviliojo judėjų moteris, kurios gyveno ankstyvose septinto mūsų eros amžiaus islamiškose visuomenėse, siekti išgauti skyrybų raštus iš savo judėjų vyrų musulmonų teismuose. Rabinai paskelbė tuos raštus negaliojančiais ir beverčiais. Tam, kad pabaigtų šią praktiką, rabinai suteikė naujų teisių ir

privilegijų judėjų moterims stengdamiesi sumažinti kreipimusis į musulmonų teismus. Judėjų moterims, gyvenančioms krikščioniškose šalyse, nebuvo pasiūlyta jokių panašių privilegijų, nors romėnų skyrybų teisė nebuvo patrauklesnė už judėjų.

Dabar sutelkime dėmesį į tai, kaip islamas neskatina skyrybų. Islamo Pranašas sakė tikintiesiems: „tarp visų leistinių veiksmų, skyrybos yra labiausiai nekenčiamos Dievo“ (Abu Dawood). Musulmonas vyras neturėtų skirtis su žmona vien tik todėl, kad ji jam nepatinka. Koranas nurodo musulmonams vyrams būti švelniems savo žmonoms netgi abejingų emocijų ar nemėgimo jausmų atveju:

„Gyvenkite su jomis (savo žmonomis) švelnumo ir teisingumo pagrindu, nes jei jūs nemėgsite jų, gali būti taip, kad jūs nemėgsite kažko, kame Allahas patalpino daug gero.“ (Šv. Koranas 4:19).

Pranašas Muhamadas davė panašų nurodymą: „Tikintis vyras negali nekęsti tikinčios moters. Jei jam nepatinka vienos jos savybės, jis bus patenkintas kitomis.“ (Muslim).

Pranašas taip pat pabrėžė, kad geriausi musulmonai yra tie, kurie yra geriausi savo žmonoms: „Tikintieji, kurie rodo tobuliausią tikėjimą, yra tie, kurie turi geriausią charakterį, o geriausi iš jūsų yra tie, kurie yra geriausi savo žmonoms.“ (Tirmidhi). Tačiau islamas yra praktinė religija ir ji pripažįsta, kad yra aplinkybių, kuriose santuoka priartėja prie suirimo ribos. Tokiais atvejais vien tik švelnus patarimas ar susivaldymas nėra perspektyvus sprendimas. Taigi, ką daryti santuokos išsaugojimui tokiais atvejais? Koranas siūlo keletą praktinių patarimų sutuoktiniui (vyrui arba žmonai), kurio partneris (žmona ar vyras) yra neteisis. Vyrui, kurio prastai

besielgianti žmona yra grėsmė santuokai, Koranas pateikia keturis patarimų tipus, detalizuotus tokiose eilutėse:

„Tokioms moterims, iš kurių pusės jūs bijote prasto elgesio, (1) įspėkite jas, (jei tai nepadeda) (2) atsisakykite su jomis dalintis lova, (jei ir tai nepadeda) (3) jūs galite (lengvai) suduoti joms; bet jei jos sugrįžta į paklusnumą, neieškok priešiško prieš jas: nes Allahas yra Aukščiausias, Didingiausias. (4) Jei jūs bijote jų išsiskyrimo, paskirkite du arbitrus, vieną iš jo šeimos, kitą iš jos; jei jie nori taikos, Allahas sutaikys juos.“ (Šv. Koranas 4:34-35)

Pirmiausia reikia išmėginti pirmus tris patarimus. Jei jie nesėkmingai baigiasi, tada turi būti ieškoma šeimos pagalbos. Turi būti pažymima, minėtų eilučių aspektu, kad maištaujančios žmonos mušimas yra laikina priemonė, kurios turi būti imamasi trečios pagal eilę didžiulės būtinybės atveju tikintis, kad tai padės pataisyti blogą žmonos elgesį. Jei tai pavyksta, vyrui jokiais būdais nėra leidžiama kabinėtis prie žmonos, kaip aiškiai yra paminėta eilutėje. Jei nepavyksta, vyrui vis vien nėra leidžiama toliau naudoti šią priemonę ir galutinis būdas susitaikyti padedant šeimai turi būti pamėginamas.

Pranašas Muhammadas nurodė musulmonams vyrams, kad jie neturėtų naudoti šių priemonių, išskyrus kraštutiniais atvejais, tokiais kaip atviras žmonos gašlumas. Netgi tokiu atveju bausmė turi būti lengva ir jei žmona nustoja tai daryti, vyrui nėra leidžiama erzinti jos: „Atveju, kai jos yra kaltos dėl atviro nepadorumo, tu gali palikti jas vienas savo lovose ir paskirti lengvą bausmę. Jei jos paklūsta tai, neieškok jokių jų erzino būdų.“ (Tirmidhi). Be to, islamo Pranašas pasmerkė bet kokią nepateisinamą mušimą. Kai kurių musulmonų žmonos jam skundėsi, kad jų vyrai jas mušė. Išgirdęs tai, Pranašas

kategoriškai pareiškė: „Tie, kurie taip daro (muša savo žmonas) nėra geriausi tarp jūsų.“ (Abu Dawood). Turi būti prisiminta, kad Pranašas taip pat sakė:

„Geriausi iš jūsų yra tie, kurie yra geriausi savo šeimoms, ir aš esu geriausias iš jūsų savo šeimai.“ (Tirmidhi).

Pranašas patarė vienai musulmonei moteriai, kurios vardas buvo Fatimah bint Qais, netekėti už vyro, nes tas vyras buvo žinomas kaip mušantis moteris: „Aš nuėjau pas Pranašą ir pasakiau: „Abul Jahm ir Mu‘awiah man pasipiršo.“ Pranašas (patardamas) tarė:

Mu‘awiah yra labai neturtingas, o Abul Jahm yra įpratęs mušti moteris.“ (Muslim).

Turi būti pažymima, kad Talmudas pritarė žmonių mušimui kaip bausmei disciplinos tikslu. (39) Vyras nėra apribojamas vien krašutiniais atvejais, tokiais kaip atviras nepadorumas. Jam yra leistina mušti žmoną, netgi jei ji paprasčiausiai atsisako dirbti namų ruošos darbus. Be to, jis nėra apribotas taikyti vien lengvas bausmes. Jam yra leistina palaužti žmonos užsispyrimą pliekiant ją ar priverčiant badauti. Žmonai, kurios vyro prastas elgesys yra priežastis, dėl kurios santuoka yra arti suirimo, Koranas siūlo tokį patarimą:

„Jei žmona bijo žiaurumo ar palikimo iš vyro pusės, nėra jokios kaltės, jei jie draugiškai susitaria tarp savęs; ir toks susitarimas yra geriausias“ (Šv. Koranas 4:128)

Šiuo atveju, žmonai yra patariama siekti susitaikymo su savo vyru (su arba be šeimos asistavimo). Pabrėžtina yra tai, kad Koranas nepataria žmonai griebtis dviejų priemonių: susilaikymo nuo sekso ir mušimo. Šio skirtumo priežastis gali būti apsaugoti žmoną nuo žiaurios fizinės jos vyro reakcijos, kuris ir taip jau blogai elgiasi. Tokia fizinė reakcija padarys

tiek žmonai, tiek santuokai daugiau žalos negu naudos. Kai kurie musulmonų mokslininkai siūlo, kad teismas galėtų skirti šias priemones vyrui iš žmonos pusės. T.y., teismas pirmiausia išpėja maištaujantį vyrą, tada uždraudžia jam jo žmonos lovą, ir galiausiai įvykdo simbolinį mušimą.

Apibendrinant, islamas siūlo musulmonų poroms labai perspektyvius patarimus kaip išsaugoti santuoką bėdų ir įtampos atveju. Jei vienas iš partnerių stato į pavojų vedybinius santykius, kitam partneriui yra patariama daryti, kas tik yra įmanoma ir efektyvu tam, kad išsaugoti šiuos šventus saitus. Jei visos priemonės neduoda teigiamų rezultatų, islamas leidžia partneriams taikiai ir draugiškai išsiskirti.

12. Motinos

Senasis Testamentas keletose vietų įsako švelniai ir dėmesingai elgtis su tėvais ir pasmerkia tuos, kurie jų negerbia. Pavyzdžiui, *„jei kas nors prakeikia tėvą arba motiną, jam privaloma įvykdyti mirties bausmę.“* (Lev. 20:9) ir *„Išmintingas žmogus suteikia džiaugsmo savo tėvui, bet kvailys niekina savo motiną.“* (Patarlių 15:20) Nors vien tik tėvo gerbimas yra minimas kai kuriose vietose, pvz., *„Išmintingas žmogus paiso savo tėvo patarimų.“* (Patarlių 13:1), vien motinos niekur nėra paminėtas. Be to, nėra jokio specialaus pabrėžimo elgtis su motina švelniai kaip vertinimo ženklo už jos didį kentėjimą gimdant ir žindant. Be viso šito, motinos nieko nepaveldi iš savo vaikų, kai tuo tarpu tėvai paveldi. Sunku yra kalbėti apie Naująjį Testamentą kaip apie šventraštį, kuris kviečia gerbti motiną. Priešingai, susidaro įspūdis, kad Naujasis Testamentas laiko švelnų elgesį su motinomis kaip kliūtį kelyje į Dievą. Pagal Naująjį Testamentą, kas nors negali tapti geru krikščionimi, vertu tapti Kristaus mokiniu, kol jis nejaučia neapykantos savo motinai. Jėzui yra priskiriami

žodžiai: „*Jei kas ateina pas mane ir nelaiko neapykantoje savo tėvo, motinos, žmonos ir vaikų, brolių ir seserų-taip, netgi savo paties gyvybės-negali būti mano mokiniu.*“ (Luko 14:26).

Bet to, Naujasis Testamentas nupiešia Jėzaus paveikslą, kaip abejingo ar netgi negerbiančio savo paties motinos. Pavyzdžiui, kai ji atėjo pažiūrėti į jį, kai jis pamokslavo miniai, jam nerūpėjo išeiti pamatyti jos: „Tada atėjo Jėzaus motina ir broliai ir, lauke sustoję, jie pasiuntė kažką jo pakviesti. Aplink jį sėdėjo minia, kai jam buvo pranešta: „*Tavo motina, broliai ir seserys stovi lauke ir ieško tavęs.*“ Jis atsakė: „*Kas yra mano motina ir broliai?*“ Ir apžvelgęs aplink sėdinčius, tarė: „*Štai mano motina ir broliai! Kas tik vykdo Dievo valią, tas yra mano brolis, ir sesuo, ir motina.*““ (Morkaus 3:31-35).

Kas nors gali aiškinti, kad Jėzus bandė pamokyti savo klausytojus svarbios pamokos, kad religiniai saitai yra ne mažiau svarbūs negu šeimos saitai. Tačiau, jis galėjo pamokyti savo klausytojus tokios pat pamokos nerodydamas tokio absoliutaus abejingumo savo motinai. Toks pat nepagarbus požiūris yra nupiešiamas, kai jis atsisako patvirtinti vieno minios nario teiginį, laiminantį jo motinos rolę gimdant jį ir maitinant jį: „*Jam bekalbant, viena moteris iš minios garsiai sušuko: „Palaiminta motina, kuri tave pagimdė ir žindė!*“ Jis atsakė: „*Labiau palaiminti tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jo laikosi.*““ (Luko 11:27).

Jeigu su motina, turinčia nekaltos Marijos reikšmingumą, su tokiu nemandagumu elgėsi, kaip pavaizduota Naujajame Testamente, Jėzaus Kristaus reikšmingumą turintis sūnus, tai kaip tada su vidutine krikščione motina turėtų elgtis vidutinis krikščionis sūnus? Islame garbė, pagarba ir gerbimas, priskirtas motinystei, yra nesulyginamas. Koranas skiria svarbumą švelnumui tėvams kaip antrą po Visagalio Dievo garbinimo:

„Jūsų Viešpats įsakė, kad jūs garbintumėte tik Jį ir kad jūs būtumėte malonūs tėvams. Jei vienas iš jų ar abudu sulaukė senatvės, netarkite jiems susierzinimo žodžio „uf“, nei atstumkite juos, bet kalbėkite su jais garbingais žodžiais ir švelniai nuleiskite jiems kuklumo sparną ir sakykite, Mūsų Viešpatie, suteik jiems laimės, nes jie rūpinosi manimi, kai buvau mažas...“ (Šv. Koranas 17:23-24)

Koranas keletą kitų vietų specialiai pabrėžia didžią motinos rolę gimdant ir žindant:

„Ir Mes peliepėme žmogui būti geru savo tėvams; motina nešiojo jį iščiose, patirdama sunkumą po sunkumo ir du metus savo krūtimi maitino. Rodykite dėkingumą Man ir savo tėvams.“ (Šv. Koranas 31:14).

Labai ypatinga vieta buvo išraiškingai apibūdinta Pranašo Muhammado: „Vyras paklausė Pranašo: „Ką aš turėčiau labiausiai gerbti?“ Pranašas atsakė: „*Savo motiną.*“ „O ką sekanti?“ paklausė vyras. Pranašas atsakė: „*Savo motiną.*“ „O ką sekanti?“ paklausė vyras. Pranašas atsakė: „*Savo motiną!*“ „O ką sekanti?“ paklausė vyras. Pranašas atsakė: „*Savo tėvą.*“ (Bukhari ir Muslim). Tarp keleto islamo pamokymų, kurių musulmonai ištikimai laikosi iki šiandienos, yra dėmesingas elgesys su motinomis. Pagarba, kurios musulmonės motinos sulaukia iš savo sūnų ir dukterų, yra pavyzdinė. Labai šilti santykiai tarp musulmonių motinų ir jų vaikų ir gili pagarba, su kuria musulmonai vyrai kreipiasi į savo motinas, įprastai stebina vakariečius.

13. Moterų paveldėjimas?

Vienas svarbiausių skirtumų tarp Korano ir Biblijos yra jų požiūris į moterų mirusių giminaičių turto paveldėjimą. Biblijinis požiūris glaustai yra apibūdintas rabino Epstein: „*Besitęsianti ir nesulaužoma tradicija nuo biblijinių dienų nesuteikia namiškėms, žmonai ir dukterims, jokios šeimos turto paveldėjimo teisės. Primityvesnėje paveldėjimo schemoje, namiškės buvo laikomos turto dalimi ir atokios nuo teisėtos įpėdinio asmenybės kaip vergas. Pagal Mozės įstatymą dukterys buvo pripažįstamos paveldėjimui tokiu atveju, kai nebelikdavo jokių vyriškosios lyties paveldėtojų, o žmona nebūdavo prapažįstama netgi tokiose sąlygose.*“ (44) Kodėl namiškės būdavo laikomos šeimos turtu? Rabinas Epstein turi atsakymą: „*Jos yra nuosavybė-prieš vedybas tėvo; po vedybų-vyro.*“

Biblijos paveldėjimo taisyklės yra išdėstytos Skaičių Knygoje 27:1-11. *Žmonai nesuteikiama jokia vyro turto dalis, tuo tarpu jis yra jos pirmas paveldėtojas, netgi pirmesnis už jos sūnus. Duktė gali paveldėti tik jei nėra jokių vyriškosios lyties paveldėtojų. Našlės ir dukterys atveju, kai yra vyriškosios giminės vaikų, aprūpinimo klausimu būdavo vyriškosios giminės paveldėtojų malonėje. Todėl našlės ir našlaitės mergaitės buvo tarp labiausiai skurstančių judėjų visuomenės narių. Krikščionybė sekė tuo ilgą laiką. Tiek bažnytiniai, tiek ir civiliniai krikščioniško pasaulio įstatymai atskyrė dukteris nuo tėvo palikimo dalinimosi su broliais. Be to, žmonos neturėjo jokių paveldėjimo teisių. Tokie pasibaisėtini įstatymai gyvavo iki praėjusio amžiaus pabaigos.*

Tarp pagonių arabų prieš islamą paveldėjimo teisės buvo apribotos išimtinai vyriškosios lyties giminaičiams. Koranas panaikino visus šiuos neteisingus papročius ir suteikė visoms moteriškosios lyties giminėms paveldėjimo dalis:

„Iš to, kas yra palikta tėvų ir artimiausių giminių, yra dalis vyrams ir dalis moterims-nustatyta dalis.“ (Šv. Koranas 4:7)

Musulmonų motinos, žmonos, dukterys ir seserys gavo paveldėjimo teises 1300 metų anksčiau negu Europa apskritai pripažino tokias teises egzistuojant. Palikimo dalijimasis yra platus dalykas su didžiuliu kiekių detalių (4:7,11,12,176). Pagrindinė taisyklė yra tokia, kad moteriškosios giminės atstovės dalis yra pusė vyriškosios, išskyrus atveją, kuriame motina gauna lygią dalį su tėvo. Pagrindinė taisyklė, išimta iš kitų nutarimų dėl vyrų ir moterų konteksto, gali pasirodyti neteisinga. Tam, kad suprasti loginį pagrindą už šios taisyklės, turime pasverti faktą, kad finansinės vyrų pareigos toli lenkia moterų (žiūrėti skyrių „Žmonų nuosavybė?“). Jaunikis privalo padovanoti savo nuotakai vedybinę dovaną. Ši dovana tampa jos išimtinio turto ir išlieka, netgi jei vėliau ji išsiskiria. Nuotakai nėra jokios pareigos dovanoti vedybų dovaną vyrui. Be to, musulmonas vyras yra atsakingas už savo žmonos ir vaikų išlaikymą. Kita vertus, žmona nėra įpareigota padėti jam šiuo atžvilgiu. Jos nuosavybė ir uždarbis yra vien tik jos naudojimui, nebent ji savanoriškai pasiūlo savo vyrui. Be viso šito, turime suvokti, kad islamas karštai gina šeimyninį gyvenimą. Jis stipriai ragina jaunimą tuoktis, nepalaiko skyrybų ir nelaiko celibato vertybe. Todėl teisingoje islamo visuomenėje šeimyninis gyvenimas yra norma, o gyvenimas pavieniui yra reta išimtis. T.y. beveik visos santuokos amžiaus moterys ir vyrai yra susituokę islamiškoje visuomenėje. Šių faktų kontekste, bet kas gali įvertinti, kad musulmonų vyrai apskritai turi didesnę finansinę naštą negu musulmonės moterys ir todėl paveldėjimo taisyklės tarsi išlygina šį disbalansą, kad visuomenė gyventų laisva nuo visų giminių ir klasių karų. Po paprasčiausio palyginimo tarp finansinių musulmonių moterų teisių ir pareigų, viena musulmonė britė

padarė išvadą, kad islamas pasielgė su moterimis ne tik teisingai, bet ir kilniai.

14. Našlių padėtis

Dėl fakto, kad Senasis Testamentas nepripažino jokių paveldėjimo teisių joms, našlės buvo tarp labiausiai pažeidžiamos judėjų populiacijoje. *Vyriškosios giminės giminaičiai, kurie paveldėdavo visą velionio moters vyro turta, galėdavo suteikti jai kiek nors to turto. Tačiau našlės neturėjo jokių būdų užsitikrinti, kad tas suteikimas bus įvykdytas, ir gyveno iš kitų malonės. Todėl našlės buvo tarp žemiausių klasių senovės Izraelyje ir našlystė buvo laikoma didžios degradacijos simboliu (Isajo 54:4). Bet našlių padėtis biblijinėje tradicijoje tęsėsi toliau negu jos nušalinimas nuo vyro nuosavybės. Pagal Pradžios 38, bevaikė našlė privalo tekėti už vyro brolio, net jei jis jau yra vedęs tam, kad jis galėtų padaryti palikuonių savo mirusiam broliui ir taip užtikrinti, kad jo brolio vardas neišnyks. „Tada Judah tarė Onan: „Sugulk su savo brolio žmona ir išpildyk savo pareigą kaip jos svainis padarydamas palikuonių savo broliui.““ (Pradžios 38:8). Našlės sutikimas šioms vedybos nereikalingas. Su našle yra elgiamasi kaip su dalimi jos velionio vyro turto, kurios pagrindinė funkcija yra užtikrinti jos vyro palikuonius. Šis biblijinis įstatymas vis dar tebėra praktikuojamas šiandieniam Izraelyje. (48) Bevaikė našlė Izraelyje yra perduodama jos vyro broliui. Jei brolis yra per jaunas vesti, ji turi laukti, kol jam sueis tinkamas amžius. Jei velionio vyro brolis atsisako ją vesti, ji tampa laisva ir tada gali ištekti už bet kokio vyro pagal savo pasirinkimą. Nėra retas fenomenas Izraelyje, kad našlės yra šantažuojamos savo svainių už laisvės įgijimą.*

Pagonys arabai prieš islamą turėjo panašią praktiką. Našlė buvo laikoma jos vyro nuosavybės dalimi, paveldima jo vyriškosios giminės paveldėtojų, ir ji paprastai būdavo ištekinama už velionio vyro vyriausiojo sūnaus nuo kitos žmonos. Koranas griežtai atakavo ir uždraudė šį žeminantį paprotį:

„Neveskite tų moterų, kurias buvo vedę jūsų tėvai, išskyrus kas buvo anksčiau; iš tikrųjų, tai buvo nepadorumo ir bjaurasties, ir blogio takas.“ (Šv. Koranas 4:22)

Į našlės ir išsiskyrusias moteris būdavo žiūrima iš aukšto pagal biblijinę tradiciją, kad aukštas dvasininkas negalėjo vesti našlės, išsiskyrusios moters ar prostitutės: *„Moteris, kurią jis (aukštas dvasininkas) veda, privalo būti nekalta. Jis negali vesti našlės, išsiskyrusios moters ar moters, suterštos prostitucijos, bet tik nekaltą iš savo paties žmonių, taip jis nesuterš savo palikuonių tarp savo žmonių.“* (Lev. 21:13-15).

Izraelyje šiandien Cohen kastos (aukštų Šventyklos dienų dvasininkų) palikuonys negali vesti išsiskyrusios, našlės ar prostitutės. Judėjų teisėje moteris, kuri tapo našle tris kartus, visiems trims vyrams mirus natūralia mirtimi, yra laikoma „mirtina“ ir jai yra draudžiama tekėti dar kartą. (50) Kita vertus, Koranas nepripažįsta nei kastų, nei fatališkų asmenų. Našlės ir išsiskyrusios moterys turi laisvę ištekti už bet ko, ką jos pasirenka. Nėra prilipinama jokios stigmos skyryboms ar našlystei Korane:

„Ir kai jūs išsiskiriate su moterimis, ir jos išpildo terminą (savo 'iddah), arba garbingai sulaikykite jas, arba garbingai paleiskite jas; bet nesulaikykite jų tam, kad žalotumėte jas, nes tai yra nusižengimas, ir kiekvienas taip besielgiantis klaidina savo paties

sielą. Nepriimkite Allaho atskleidimų pašaipiai, bet atsiminkite Allaho jums suteiktą malonę ir tai, ką Jis jums atsiuntė per Knygą ir Išmintį, kad išvesti jus į teisingą kelią. Ir baiminkitės Allaho, ir žinokite, kad Allahas žino apie viską.“ (Šv. Koranas 2:231)

„Tie iš jūsų, kurie miršta ir palieka našlių, dėl jūsų jos turi laukti keturis mėnesius ir dešimt dienų. Kai jos išpildo savo terminą, tau nėra jokios kaltės, jei jos perleidžia save teisingu būdu.“ (Šv. Koranas 2:234)

„Tie iš jūsų, kurie miršta ir palieka našlių, turi palikti savo našlėms metų išlaikymą ir gyvenamąją vietą. Bet jei jos (našlės) palieka (gyvenamąją vietą) nėra jokios kaltės tau už tai, ką jos teisingai daro su savimi.“ (Šv. Koranas 2:240).

15. Poligamija

Dabar imkimės svarbaus poligamijos klausimo. Poligamija yra labai sena praktika, randama daugybėje žmonių visuomenių. Biblija nesmerkia poligamijos. Priešingai, Senasis Testamentas ir rabinų raštai dažnai patvirtina poligamijos legalumą. *Sakoma, kad karalius Saliamonas turėjo 700 žmonių ir 300 sugulovių (1 Karalių 11:3). Taip pat sakoma, kad karalius Dovydas turėjo daugybę žmonių ir sugulovių (2 Samuelio 5:13). Senasis Testamentas pateikia keletą nutarimų, kaip paskirstyti vyro nuosavybę skirtingų žmonių sūnams (Deut. 22:27). Vienintelis apribojimas poligamijai yra draudimas imti žmonos seserį kaip konkuruojančią žmoną (Lev. 18:18). Talmudas pataria maksimaliai turėti keturias žmonas. (51) Europos judėjai tęsė poligamijos praktiką iki 16 amžiaus. Rytų judėjai pastoviai praktikavo poligamiją, kol jie neatvyko į*

Izraelį, kur tai yra uždrausta civilinės teisės. Tačiau pagal religinę teisę, kuri yra viršesnė už civilinę teisę tokiais atvejais, tai yra leidžiama.

O kaip su Naujuoju Testamentu? Pagal tėvo Eugenijų Hillman išvalgią knygą „Poligamijos pergalvojimas“: „Niekur Naujajame Testamente nėra aiškiai įsakyta, kad santuoka turėtų būti monogamiška ar aiškiai įsakyta uždrausti poligamiją.“ (53) Be to, Jėzus nekalbėjo prieš poligamiją, nors ji buvo praktikuojama judėjų jo visuomenėje. Tėvas Hillman pabrėžia faktą, kad Romos Bažnyčia uždraudė poligamiją tam, kad prisiderintų prie graikų-romėnų kultūros (kuri nurodo tik vieną teisėtą žmoną, toleruojant sanguliavimą ir prostitutiją). Jis citavo Šv. Augustiną: „Dabar iš tiesų yra mūsų laikas, ir laikantis romėnų papročio, nėra ilgiau leistina vesti kitą žmoną.“ (54) Afrikiečių bažnyčios ir Afrikos krikščionys dažnai primindavo savo broliams europiečiams, kad Bažnyčios poligamijos draudimas yra kultūrinė tradicija, o ne autentiškas krikščionių nutarimas. Koranas taip leido poligamiją, bet ne be apribojimų:

***„Jei tu bijai, kad negalėsi teisingai elgtis su našlaičiais, vesk moterį pagal savo pasirinkimą, dvi ar tris, ar keturias; bet jei tu baiminies, kad nebūsi pajėgus teisingai elgtis su jomis, tada vesk tik vieną.“
(Šv. Koranas 4:3).***

Koranas, priešingai negu Biblija, apriboja maksimalų žmonių skaičių iki keturių pagal griežtą sąlyga elgtis su jomis lygiai ir teisingai. Neturėtų būti suprantama, kad islamas ragina tikinčiuosius praktikuoti poligamiją, ar kad poligamija yra laikoma idealia. Kitais žodžiais tariant, Koranas tik „toleravo“ ir „leido“ poligamiją, ir nieko daugiau, bet kodėl? Kodėl poligamija yra leistina? Atsakymas yra paprastas: yra laikai ir vietos, kuriose įtikinamų priežasčių poligamijai. Kaip minėtos Korano eilutės nurodo, poligamijos klausimas islame negali

būti suprantamas atskirai nuo bendruomenės pareigų našlaičiams ir našlėms. Islamas yra universali religija, tinkanti visoms vietoms ir visiems laikams, negali ignoruoti šių įtikinamų pareigų.

Daugumoje žmonių visuomenių moterų skaičius viršija vyrų. Jungtinėse valstijose mažiausiai yra aštuoniais milijonais moterų daugiau negu vyrų. Šalyje, tokioje kaip Gvinėja, 100 vyrų tenka 122 moterys. Tanzanijoje 100 moterų tenka 95,1 vyro. (55) Ką visuomenė turėtų daryti, kad subalansuotų lyčių proporcijas? Yra įvairių sprendimų, kai kurie gali pasiūlyti celibatą, kiti teiktų pirmenybę moteriškosios lyties vaikų žudymą (kuris vyksta kai kuriuose visuomenėse pasaulyje šiandien!). Kiti gali manyti, kad vienintelė išeitis yra ta, kad visuomenė turėtų toleruoti visus seksualinius reikalus: prostituciją, nevedybinių seksą, homoseksualizmą ir t.t. Kitoms visuomenėms, kaip daugumai Afrikos visuomenių šiandien, garbingiausia išeitis yra leisti poligamiškas santuokas kaip kultūriškai priimtina ir socialiai gerbtina nustatymą. Taškas, kuris dažnai yra neteisingai suprantamas vakaruose, yra tas, kad moterys kitose kultūrose nebūtinai žiūri į poligamiją kaip į moters žeminimo ženklą. Pavyzdžiui, daugybė jaunų afrikiečių nuotakų, tiek krikščionių, tiek musulmonių, tiek ir kitų, teiktų pirmenybę tekėti už vyro, kuris jau įrodė esantis atsakingas vyras. Daugybė afrikiečių žmonių ragina savo vyrus vesti antrą žmoną, kad jos nesijaustų vienišos. (56) Daugiau kaip 6000 moterų nuo 16 iki 59 metų apklausa, įvykdyta antrame pagal dydį Nigerijos mieste parodė, kad 60 procentų tų moterų būtų patenkintos, jei jų vyrai vestų antrą žmoną. Tik 23 procentai išreiškė nepasitenkinimą dalinimosi su kita moterimi idėja. 76 procentai moterų apklausoje, vykdytoje Kenijoje žiūrėjo į poligamiją teigiamai. Apklausoje, vykdytoje kaimiškoje Kenijoje, 25 iš 27 moterų laikė poligamiją geresne už monogamiją. Tos moterys laikė, kad poligamija gali būti laiminga ir naudinga patirtimi, jei žmonos bendradarbiauja

viena su kita. (57) Poligamija daugelyje afrikiečių visuomenių yra toks gerbtinas nustatymas, kad kai kurios protestantų bažnyčios ima labiau tai toleruoti. Anglikonų bažnyčios Kenijoje vyskupas paskelbė, kad „nors monogamija gali būti ideali meilės išraiška tarp vyro ir moters, bažnyčia turėtų turėti omeny tai, kad poligamija tam tikrose kultūrose yra socialiai priimtina ir kad tikėjimas, jog poligamija prieštarauja krikščionybei nebėra ilgiau logiškas.“ (58) Po atidžios afrikiečių poligamijos studijos, šventasis David Gitari iš anglikonų bažnyčios padarė išvadą, kad poligamija, idealiai praktikuojama, yra labiau krikščioniška negu skyrybos ir pakartotinės vedybos, kiek pamesti vaikai ir žmonos yra susiję. (59) Aš asmeniškai pažįstų keletą aukštąjį išsilavinimą turinčių afrikiečių žmonių, kurios, nepaisant to, kad gyvena Vakaruose daugelį metų, neturi jokių prieštaravimų poligamijai. Viena iš jų, kuri gyvena Jungtinėse Valstijose, rimtai ragina savo vyrą vesti antrą žmoną padėti jai auginti vaikus.

Nesubalansuotos lyčių proporcijos problema tikrai tampa problematiška karo metu. Vietinių Amerikos indėnų gentys kentėdavo nuo smarkiai išbalansuotų lyčių proporcijų po karo praradimų. Tų genčių moterys, kurios iš tikrųjų mėgavosi tikrai aukštu statusu, priėmė poligamiją kaip geriausią apsaugą nuo piktnaudžiavimo nepadoriais užsiėmimais. Europiečių kolonistai, nepasiūlę jokios kitos alternatyvos, pasmerkė šią indėnų poligamiją kaip „necivilizuotą“. (60) Po antrojo pasaulinio karo Vokietijoje buvo 7,300,000 moterų daugiau negu vyrų (3,3 milijono iš jų buvo našlės). 100 vyrų nuo 20 iki 30 metų amžiaus buvo 167 moterys tos pačios amžiaus grupės. (61) Daugeliui tų moterų reikėjo vyro ne vien tik kaip kompaniono, bet taip pat kaip namiškių aprūpintojo tuo beprecedentiniu kančių ir vargo metu. Pergalingosios sąjungininkų armijos kariai savanaudiškai pasinaudojo tų moterų pažeidžiamumu. Daugybė amerikiečių ir britų karių sumokėdavo už malonumus cigaretėmis, šokoladu

ir duona. Vaikai nesitverdavo džiaugsmu, kai tie nepažįstamieji atnešdavo dovanų. Dešimties metų berniukas, išgirdęs apie tas dovanas iš kitų vaikų, troško iš visos širdies „anglo“ savo motinai, kad jai neberekėtų ilgiau vaikščioti alkanai. (62) Mes turime sąmoningai savęs paklausti šiuo klausimu: kas labiau žemina moterį? Priimtina ir gerbiama antra žmona pagal vietinių indėnų požiūrį ar faktinė prostitutė pagal „civilizuotų“ sąjungininkų požiūrį? Kitai žodžiais tariant, kas yra labiau žeminančio moteriai, Korano nurodymas ar teologija, pagrįsta Romos imperijos kultūra?

Idomu pažymėti, kad tarptautinė jaunimo konferencija, vykusią Miunchene 1948, aptarė stipriai išbalansuotos lyčių proporcijos Vokietijoje problemą. Kada tapo aišku, kad joks sprendimas nebus priimtas, kai kurie dalyviai pasiūlė poligamiją. Pirmoji susirinkimo reakcija buvo sumišusi su šoku ir pasibjaurėjimu. Tačiau po atidžios pasiūlymo studijos, dalyviai sutiko, kad tai yra vienintelis įmanomas sprendimas. Todėl poligamija buvo įtraukta tarp konferencijos galutinių rekomendacijų.

Dabartinis pasaulis turi daugiau masinio naikinimo ginklų negu kada nors anksčiau ir europiečių bažnyčios gali, anksčiau ar vėliau, būti priverstos priimti poligamiją kaip vienintelę išeitį. Tėvas Hillman išmintingai pripažino šį faktą: „Yra pakankamai suvokiama, kad tos genocidinės technikos (atominės, biologinės, cheminės...) gali sukelti tokį disbalansą tarp lyčių, kad daugiskaitinės vedybos taps būtina priemone išgyventi... Tada priešingai ankstesniam papročiu ir įstatymui, natūralumas ir moralinis nuolydis gali iškilti poligamijos naudai. Tokioje situacijoje teologai ir bažnyčių lyderiai greitai suras svarių priežasčių ir bibliinių tekstų įrodyti naujai santuokos koncepcijai.“

Šiai dienai, poligamija tebėra perspektyvus sprendimas kai kurioms šiuolaikinės visuomenės problemoms.

Kolektyvinės pareigos, kuria Koranas mini kartu su poligamijos leidimu, dabar yra labiau matomos kai kuriose Vakarų visuomenėse negu Afrikoje. Pavyzdžiui, Jungtinėse Valstijose šiandien yra rimta lyčių krizė juodaodžių bendruomenėje. Vienas iš dvidešimties juodaodžių vyriškosios lyties atstovų miršta nesulaukęs 21 metų. Tiems, kurie yra tarp 25 ir 30 metų, žmogžudystė yra priežastis, vedanti į mirtį. (65) Be viso šito, daugybė juodaodžių vyrų yra bedarbiai, kalėjimuose ar vartoja narkotikus. (66) Kaip to rezultatas, viena iš keturių juodaodžių moterų, sulaukusi 40 metų, dar nė karto nėra buvusi ištekęsusi, palyginant su viena iš dešimties baltųjų moterų. (67) Be to, daugybė juodaodžių merginų tampa vienišomis mamomis dar nesulaukusios 20 metų ir joms reikia aprūpintųjų. Galutinis šių tragiškų aplinkybių rezultatas yra vis didėjantis juodaodžių moterų skaičius, kurios užsiima taip vadinamu „vyrų dalijimusi“. (68) T.y., daugelis tų nelaimingų vienišų juodaodžių moterų yra įtrauktos į reikalus su vedusiu vyru. Žmonos dažnai nenujaučia fakto, kad kitos moterys „dalinasi“ jų vyrai su jomis. Kai kurie vyrų dalijimosi krizės afroamerikiečių bendruomenėje stebėtojai stipriai rekomendavo bendro sutikimo poligamiją kaip laikiną atsakymą į juodaodžių vyrų trūkumą, kol labiau visapusiškos reformos bus įvykdytos visoje amerikiečių visuomenėje. (69) Kalbėdami apie bendro sutikimo poligamiją, jie turėjo omeny poligamiją, kuri yra sankcionuota bendruomenės ir dėl kurios visos dalyvaujančios šalys sutinka, priešingai įprastam slaptam vyrų dalijimuisi, kuris yra žalingas tiek žmonai, tiek bendruomenei apskritai. Vyrų dalijimosi problema afroamerikiečių bendruomenėje buvo viešų diskusijų, vykusių Filadelfijos Temple universitete 1993 metų sausio 27 dieną, tema. (70) Kai kurie kalbėtojai rekomendavo poligamiją kaip vienintelę krizės išsprendimo priemonę. Jie taip pat siūlė, kad poligamija neturėtų būti draudžiama įstatymo, ypač visuomenėje, kuri toleruoja prostituciją ir meilužes. Vienos

moters iš auditorijos komentaras buvo, kad afroamerikiečiams reiktų pasimokyti iš Afrikos, kur poligamija buvo atsakingai praktikuojama, sukeldama entuziastingą pritarimą.

Philip Kilbride, amerikiečių Romos katalikų paveldo antropologas, savo provokuojančioje knygoje „Daugiskaitinės vedybos mūsų laikais“ siūlo poligamiją kaip kai kurių visos amerikiečių visuomenės problemų sprendimą. Jis teigia, kad daugiskaitinės vedybos gali pasitarnauti kaip potenciali alternatyva skyryboms daugeliu atveju tam, kad išvengti žalojančio skyrybų poveikio vaikams. Jis tvirtina, kad daugybė skyrybų yra sukeltos paplitusių nevedybinių romanų amerikiečių visuomenėje. Pasak Kilbride, nesantuokinių romanų pasibaigimas poligamiškas santuoka yra geriau vaikams negu skyrybos: „Vaikai būtų aprūpinami šeimos padidėjimo atveju labiau nei vien išsiskyrimu ir išformavimu, kuris buvo laikomas kaip pasirinkimo variantas.“ Be to, jis siūlo, kad kitos grupės taip pat turėtų naudoti iš daugiskaitinių vedybų: pagyvenusio amžiaus moters, kurios susiduria su nuolatiniu vyrų trūkumu ir afroamerikiečiai, kurie yra „besidalinami“.

1987 metais apklausa, įvykdyta Berkelio Kalifornijos universitete studentų laikraščio, klausė studentų, ar jie sutiktų, kad vyrams įstatymas leistų turėti daugiau negu vieną žmoną reaguojant į pastebimą kandidatų vedyboms trūkumą Kalifornijoje. Beveik visi apklausti studentai palaikė tokią idėją. Viena studentė netgi teigė, kad poligamišką santuoką išpildytų jos emocinius ir fizinius poreikius kartu suteikdama didesnę laisvę negu monogamiška santuoka. (72) Tiesą sakant, toks pat argumentas naudojamas išlikusių mormonų fundamentalistų moterų, kurios vis dar praktikuoja poligamiją Jungtinėse Valstijose. Jos tiki, kad poligamija yra idealus būdas moteriai turėti tiek karjeros galimybę, tiek vaikų, kadangi žmonos padeda viena kitai rūpintis vaikais.

Turi būti pridurta, kad poligamija islame yra abipusio susitarimo reikalas. Niekas negali priversti moters tekėti už vedusio vyro. Be viso šito, žmona turi teisę kelti sąlygą, kad jos vyras nevestų jokios kitos moteries kaip antros žmonos. (74) Kita vertus Biblija kartais griebiasi poligamijos. *Bevaikė našlė privalo tekėti už vyro brolio, netgi jei jis yra jau vedęs (žiūrėti skyrių „Našlių padėtis“), nepaisant jos sutikimo (Pradžios knyga 38:8-10)*. Turi būti paminėta, kad daugelis musulmonų visuomenių šiandien poligamijos praktika yra reta, nes skirtumas tarp abiejų lyčių narių skaičiaus nėra didžiulis. Todėl galima užtikrintai sakyti, kad poligamiškų santuokų lygis musulmonų pasaulyje yra žymiai mažesnis už nesantuokinių romanų lygį Vakaruose. Kitais žodžiais tariant, vyrai musulmonų pasaulyje šiandien yra žymiai griežčiau monogamiški negu vyrai Vakarų pasaulyje.

Billy Graham, garsus krikščionių evangelistas, pripažino tokį faktą: „krikščionybė negali eiti į kompromisą poligamijos klausimu. Jei dabartinė krikščionybė negali taip daryti, tai yra jos pačios nuostolis. Islamas leido poligamiją kaip sprendimą socialinių problemų ir leido tam tikrą laisvės laipsnį žmogaus prigimčiai, bet vien tik pagal griežtai nustatytą įstatymų sistemą. Krikščioniškos šalys padaro didžiulį šou iš monogamijos, bet iš tikrųjų jos praktikuoja poligamiją. Niekas nežino meilužių vaidmens dalies Vakarų visuomenėje. Šiuo atžvilgiu islamas yra fundamentaliai sąžininga religija, ir leidžia musulmonui vesti antrą žmoną, jei jam to reikia, bet griežtai draudžia visus slaptus meilės reikalus tam, kad apsaugotų moralinį bendruomenės dorumą.“

Yra įdomu pažymėti, kad daugelis, nemusulmoniškų lygiai taip pat kaip ir musulmoniškų, šalių pasaulyje šiandien įstatymais uždraudė poligamiją. Antros žmonos vedimas, netgi esant laisvam pirmos žmonos sutikimui, yra įstatymo pažeidimas. Kita vertus, žmonos apgaudinėjimas be jos žinios

ar sutikimo yra visiškai teisėtas įstatymų atžvilgiu! Kokia yra teisėta išmintis už tokio prieštaravimo? Ar įstatymai yra sukurti apdovanoti apgavystei ir nubausti sąžiningumui? Tai yra vienas iš nesuvokiamų mūsų modernaus „civilizuoto“ pasaulio paradoksų.

16. Šydas

Galiausiai apšvieskime tai, kas Vakarų pasaulyje yra laikoma didžiausiu moterų priespaudos ir vergovės simboliu, šydą arba galvos apdangalą. Ar tiesa, kad nėra tokio dalyko kaip šydas judėjų-krikščionių tradicijoje? Pašalinkime šį nesusipratimą tiesiai. Pasak rabino dr. Menachem M. Brayer (Biblijinės literatūros profesoriaus Yeshiva universitete) knygos „Judėjų moterys rabinų literatūroje“, tai buvo judėjų moterų įprotis eiti į viešumą su galvos apdangalu, kuris kartais netgi uždengdavo visą veidą, palikdamas neuždengtas tik akis. (76) Jis citavo kai kuriuos žymius senovės rabinų pasakymus: „Išeiti be galvos apdangalo nėra panašu į Izraelio seseris“ ir „Prakeiktas tebus vyras, kuris leidžia savo matyti savo žmonos plaukus ...moteris, kuri demonstruoja savo plaukus kaip puošmeną, atneša skurdą.“ Rabinų teisė draudžia palaiminimų ar maldų deklamavimą esant vienplaukei moteriai, kadangi neapdengti moters plaukai yra laikomi „nuogybe“. (77) dr. Brayer taip pat mini, kad „Per Tannaitic periodą judėjų moters galvos neapsigobimas buvo laikomas jos kuklumo pamynimu. Kada jos galva būdavo neapgobta, ji galėdavo būti nubausta keturiais šimtais? už šį prasižengimą.“ Dr. Brayer taip pat paaiškina, kad judėjų moterų šydas simbolizavo labiau skirtingumą ir prabangą negu kuklumą. Šydas įsmeindavo orumą ir pranašumą kilnios moters. Jis taip pat pristatydavo moters neprieinamumą kaip neliečiamos jos vyro nuosavybės.

Šydas reikšdavo moters savigarbą ir socialinį statusą. Žemesniųjų klasių moterys dažnai dėvėdavo šydą tam, kad sudarytų aukštesnės padėties įspūdį. Faktas, kad šydas buvo kilnumo ženklas, buvo priežastis, kodėl prostitutėms nebuvo leidžiama prisidengti plaukų senojoje judėjų visuomenėje. Tačiau prostitutės dažnai dėvėdavo specialias skareles tam, kad atrodytų gerbtinai. (79) Judėjų moterys Europoje tęsė šydų nešiojimą iki 19 amžiaus, kada jų gyvenimai tapo labiau susimaišę su jas supančia pasaulietine kultūra. Išorinė europiečių gyvenimo įtampa 19 amžiuje vertė daugelį iš jų išsidinėti vienplaukes. Kai kurioms moterims tai pasirodė patogiau pakeisti savo tradicinį šydą peruku kaip kita plaukų apdengimo forma. Šiandien dievobaimingiausios judėjų moterys neapsidengia savo plaukų, išskyrus sinagogoje. (80) Kai kurios iš jų, tokios kaip Hasidic sektantės, vis dar naudoja perukus.

O kaip yra su krikščioniška tradicija? Yra gerai žinoma, kad katalikų vienuolės dengiasi savo galvas šimtus metų, bet tai nėra viskas. Šv. Paulius Naujajame Testamente išdėstė keletą labai įdomių teiginių apie šydą: *„Noriu, kad žinotumėte, jog kiekvieno vyro galva yra Kristus, moters galva-vyras, o Kristaus galva-Dievas. Kiekvienas vyras, meldamasis ar pranašaudamas apdengta galva, paniekina savo galvą. Ir kiekviena moteris, kuri meldžiasi ar pranašauja neapgobta galva, paniekina savo galvą; tai tolygu būti nuskustai. Jei jau moteris neapsigobia, tegu nusikerpa. O jei moteriai gėda nusikirpti ar nusiskusti plaukus, tegul apsigobia. Vyrui nereikia gobtis galvos, nes jis yra Dievo atvaizdas ir šlovė. Juk ne vyras padarytas iš moters, bet moteris iš vyro, taip pat ne vyras buvo sutvertas moteriai, bet moteris vyrui. Todėl moteris privalo turėti valdymo ženklą ant galvos dėl angelų.“* (1 Korintiečiams 11:3-10). Šv. Paulius logiškas paaiškinimas moterų gobimosi yra toks, kad šydas reprezentuoja vyro valdžios ženklą, kuris yra Dievo atvaizdas ir šlovė, moteriai,

kuri buvo sukurta iš vyro ir vyrui. Šv. Tertulianas savo žymiajame traktate „Apie nekaltų mergelių apsigobimą“ rašė: „*jaunos moterys, jūs dėvite savo šydus gatvėje, taigi dėvėkite juos ir bažnyčioje, jūs dėvite juos, kai esate tarp nepažįstamų, tad dėvėkite jas ir tarp savo brolių...*“ Tarp katalikų bažnyčios kanono įstatymų šiandien nėra įstatymo, kuris reikalautų iš moterų apsigobti savo galvas bažnyčioje. (82) Kai kurios krikščionių sektos, tokios kaip amišai ir menonitai, pavyzdžiui, laiko savo moteris apgobtas iki šios dienos. Priežastis prisidengimui, kai yra pasiūlyta bažnyčios vadovų, yra ta, kad „galvos apsigobimas yra moters priklausomybės vyrui ir Dievui simbolis,“ kas yra ta pačia logika pristatyta Šv. Pauliaus Naujajame Testamente.

Iš visų pateiktų įrodymų yra aišku, kad islamas neišrado galvos apdengimo. Tačiau islamas pritaria tam. Koranas skatina tikinčius vyrus ir moteris nuleisti savo spoksančius žvilgsnius ir saugoti savo kuklumą, ir tada ragina tikinčias moteris pratęsti savo galvos apdangalus, kad šie apdengtų kaklą ir krūtinę:

„Pasakyk tikintiems vyrams, kad jie nuleistų savo spoksančius žvilgsnius ir saugotų savo lytinius organus; taip yra tyriau jiems. Iš tiesų, Allahas gerai žinantis, ką jie daro. Ir pasakyk tikinčioms moterims, kad jos turėtų nuleisti savo spoksančius žvilgsnius ir saugoti savo lytinius organus, ir nedemonstruotų savo puošmenų, išskyrus tai, kas paprastai turi matytis, ir kad jos turėtų apgaubti savo krūtinės galvos apdangalu, ir nedemonstruoti savo puošmenų, išskyrus savo vyrams, ar savo tėvams, ar jų vyrų tėvams, ar savo sūnums, ar savo vyro sūnums, ar savo broliams, ar brolių sūnums, ar jų seserų sūnums, ar savo draugėms ir tarnaitėms, ar tiems, kuriuos valdo dešinioji ranka (vergams), ar tarnams

vyrams, kurie neturi seksualinio troškimo, ar vaikams, kurie nesupranta moters nuogumo; ir kad jos netrepsėtų kojomis tam, kad atsiskleistų puošmenos, kurias jos slepia po drabužiais...“ (Šv. Koranas 24:30-31)

Koranas pakankamai aiškus, kad šydas reikalingas kuklumui, bet kodėl kuklumas yra svarbus? Koranas taip pat yra aiškus:

„O Pranaše, pasakyk savo žmonoms ir dukterims ir tikinčioms moterims, kad jos turėtų uždengti savo kūnus, kad jos būtų atpažįstamos ir kad nebūtų kėsinamasi jas nuskriausti.“ (Šv. Koranas 33:59)

Tokia yra visa esmė, kuklumas yra priskirtas apsaugoti moteris nuo pasikėsinimo išprievartauti ar paprasčiau, kuklumas yra apsauga. Taigi vienintelis šydo tikslas islame yra apsauga. Islamiškas šydas, skirtingai nuo šydo krikščionių tradicijoje, nėra vyro valdžios moteriai ženklas, nei moters priklausomybės vyrui ženklas. Islamiškas šydas yra tik kuklumo ženklas su tikslu saugoti moterį, visas moteris. Islamo filosofija yra tokia, kad visada geriau būti saugiam negu gailėtis. Tiesą sakant, Koranas taip rūpinasi moters kūno ir moters reputacijos apsauga, kai vyras, kuris drįsta neteisingai apkaltinti moterį neskaistumu, bus griežtai nubaustas:

„Ir tie, kurie meta kaltinimus dorai moteriai ir neturi keturių liudininkų (palaikyti savo pareiškimams) – išplakite juos aštuoniasdešimčia kirčių; ir niekada nebepriimkite jų parodymų po to: nes tokie yra nedori nusidėjėliai.“ (Šv. Koranas 24:4)

Palyginkime šį griežtą Korano požiūrį su kraštutinai lengva bausme už išprievartavimą Biblijoje: *„Jei vyrui pasitaiko sutikti nekalną mergelę, kuri neįsipareigoja tekėti, ir jis ją išprievartauja ir jie yra atskleidžiami, jis turi sumokėti*

mergaitės tėvui 50 sidabrinių šekelių. Jis privalo vesti mergaitę, nes ją nuskriaudė. Jis negali išsiskirti su ja, kol yra gyvas.“ (Deut. 22:28-30).

Čia reikia paklausti paprasto klausimo, kas yra tikrai nubaudžiamas? Vyras, kuris tik sumokėjo baudą už išprievartavimą, ar mergaitė, kuri yra priversta tekėti už vyro, kuris išprievartavo ją ir gyventi su juo iki jo mirties? Kitas klausimas, kuris taip pat turėtų būti užduotas, yra toks: kas yra apsaugantis moteris, griežtas Korano požiūris, ar lengvas Biblijos požiūris? Kai kurie žmonės, ypač Vakaruose, ketintų išjuokti visą argumentą kuklumo kaip apsaugos. Jų argumentas yra toks, kas geriausia apsauga yra išsilavinimo sklaida, civilizuotas elgesys ir santūrumas. Mes sakytume: gerai, bet nepakankamai. Jei „civilizuotumo“ pakanka apsaugai, tai kodėl moterys Šiaurės Amerikoje nedrįsta vaikščioti vienos tamsiose gatvėse-ar netgi pereiti tuščios mašinų aikštelės? Jei išsilavinimas yra sprendimas, tai kodėl yra taip, kad toks gerbiamas universitetas kaip Queen turi „ėjimo namo paslaugą“ pagrinde studentėms universiteto teritorijoje? Jei santūrumas yra atsakymas, tai kodėl seksualinio priekabiavimo atvejai darbo vietose pranešami žiniasklaidos žiniuose kiekvieną dieną? Pavyzdžiai tokių kaltinimų seksualiniu priekabiavimu paskutiniųjų keletą metų apima: karinio jūrų laivyno pareigūnus, vadybininkus, universitetų profesorius, senatorius, Aukščiausiojo Teismo teisėjus ir Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentą! Negalėjau patikėti savo akimis, kai skaičiau statistiką, išleistą brošiūroje Queen universiteto moterų skyriaus dekanas: Kanadoje moteris yra išprievartaujama kas 6 minutės, 1 iš 3 moterų Kanadoje bus išprievartauta kada nors per savo gyvenimą, 1 iš 4 moterų yra išprievartavimo rizikoje ar pasikėsinta išprievartauti per savo gyvenimą, 1 iš 8 moterų bus išprievartauta lankydamas kolegiją arba universitetą. Studijos parodė, kad 60 procentų Kanados universitetinio

amžiaus jaunuolių sakė, kad jie išprievartautų, jei jie būtų tikri, kad nebus sučiupti.

Kažkas yra fundamentaliai neteisinga visuomenėje, kurioje mes gyvename. Radikalus pasikeitimas visuomenės gyvenimo stiliuje ir kultūroje yra absoliučiai reikalingas. Labai reikia kuklumo kultūros, kuklumo aprangoje, kalboje ir tiek vyrų, tiek moterų manierose. Priešingu atveju liūdna statistika didės į blogąją pusę diena iš dienos ir deja, vien tik moterys turės kentėti dėl to. Tiesą sakant, mes visi kentėsime, bet kaip K.Gibran yra pasakęs: „...Asmeniui, kuris gauna smūgių, nėra taip pat kaip tam, kuris juos skaičiuoja.“ (84) Todėl visuomenė, tokia kaip Prancūzijoje, kuri išvaro jaunas moteris iš mokyklų dėl jų kuklios aprangos, galiausiai pakenks pati sau. Vieni didžiausių mūsų šiandienio pasaulio ironijų yra tai, kad labai panašus galvos apdangalas, garbintas kaip „šventumo“ ženklas, kada buvo dėvimas katalikių vienuolių vyrų valdžios parodymo tikslu, yra keikiamas kaip „priespaudos“ ženklas, kada moterų musulmonų yra dėvimas apsaugos tikslu.

17. Epilogas

Vienintelis klausimas visų musulmonų, kurie skaitė ankstesnę šios studijos versiją, bendrai buvo toks: ar moterys musulmonės dabartiniame musulmoniškame pasaulyje sulaukia tokio kilnaus elgesio, apibūdinto čia? Atsakymas, deja, yra: Ne. Kadangi šis klausimas yra neišvengiamas bet kokioje diskusijoje apie moterų statusą islame, mes turime detalai išnagrinėti atsakymą tam, kad pateiktume skaitytojui išbaigtą vaizdą.

Pirmiausia turi būti išaiškinta, kad daugelis skirtumų tarp musulmonų visuomenių padaro daugumą apibendrinimų pernelyg supaprastintų. Yra platus spektras požiūrių į moterį

šiandieniniame musulmonų pasaulyje. Šie požiūriai skiriasi vienos visuomenės nuo kitos ir kiekvienoje atskiroje visuomenėje. Nepaisant to, tam tikros bendros tendencijos yra įžiūrimos. Beveik visos musulmoniškos visuomenės, vienokiu laipsniu ar kitokiu, nukrypo nuo islamo idealų moterų statuso atžvilgiu. Šie nukrypimai dažniausiai buvo vienoje iš dviejų priešingų kryptių. Pirmoji kryptis yra labiau konservatyvi, apribojanti ir orientuojasi į tradicijas, tuo tarpu antroji yra liberalesnė ir orientuojasi į Vakarų.

Visuomenės, kurios nukrypo į pirmosios krypties linkme, elgiasi su moterimis pagal papročius ir tradicijas, paveldėtas iš savo protėvių. Šios tradicijos dažniausiai atima iš moterų daugybę teisių, islamo joms suteiktų. Be viso šito, su moterimis yra elgiama pagal standartus, kurie labai skiriasi nuo taikomų vyrams. Ši diskriminacija persmelkia bet kokių moteriškosios lyties atstovių gyvenimus: ji sutinkama su mažesniu džiaugsmu negu berniukas; jos ėjimas į mokyklą mažiau patinka; jai gali būti atimta bet kokia jos šeimos palikimo dalis; ji yra nuolat sekama tam, kad nesieltų nekukliai, tuo tarpu jos brolių nekuklūs veiksmai yra toleruojami; ji netgi gali būti nužudoma už įvykdymą to, kuo jos vyriškosios lyties namiškiai didžiuojasi darydami; jos žodis mažai svarus šeimos reikaluose ar visuomenės interese; ji gali neturėti pilnos savo nuosavybės ir vedybinių dovanų kontrolės; ir galiausiai kaip motina ji labiau teiktų pirmenybę gimdyti berniukus tam, kad ji galėtų įgyti aukštesnį statusą savo bendruomenėje.

Kita vertus, yra musulmonų visuomenių (ar tam tikrų klasių kai kuriose visuomenėse), kurios buvo pakerėtos Vakarų kultūros ir gyvenimo būdo. Tokios visuomenės dažnai imituoja nemąstydamos, ką jos gauna iš Vakarų ir dažniausiai baigia pasisavindamos blogus Vakarų civilizacijos vaisius. Tokiose visuomenėse tipiškos „modernios“ moters aukščiausias

prioritetas gyvenime yra padidinti savo fizinį grožį. Todėl ji dažnai pernelyg rūpinasi savo kūno formomis, dydžiu ir svoriu. Ji linkusi labiau rūpintis savo kūnu negu savo protu ir labiau savo žavesiu negu intelektu. Jos sugebėjimas žavėti, vilioti ir stebinti yra labiau vertinamas visuomenėje negu jos išsilavinimo pasiekimai, intelektualūs užsiėmimai ir socialinis darbas. Niekas nesitiki rasti Korano kopijos jos rankinėje, kadangi ji yra pilna kosmetikos, kuri ją lydi visur, kur tik ji eina. Jos dvasingumui nebėra vietos visuomenėje, susirūpinusioje jos patrauklumu. Todėl ji praleidžia savo gyvenimą labiau siekdama realizuoti savo moteriškumą negu išpildyti savo žmogiškumą.

Kodėl musulmonų visuomenės nukrypo nuo islamo idealų? Nėra jokio paprasto atsakymo. Skvarbus priežasčių aiškinimas, kodėl musulmonai tvirtai nesilaikė Korano vadovavimo moterų atžvilgiu, būtų už šios studijos tikslo ribų. Tačiau turi būti paaiškinta, kad musulmonų visuomenės nuklydo nuo islamo pamokymų dėl daugybės jų gyvenimo aspektų. Yra didžiulis tarpas tarp to, ką musulmonai tariamai tiki, ir to, ką jie iš tikro praktikuoja. Ši spraga nėra paskutinio laiko fenomenas. Ji buvo šimtus metų ir platėjo diena iš dienos. Ši vis plėtėjanti spraga turėjo siaubingų pasekmių musulmonų pasaulyje, pasireiškusią beveik visuose gyvenimo aspektuose: politinė tironija ir susiskaldymas, ekonominis atsilikimas, socialinis neteisingumas, mokslinis žlugimas, intelektualinis sąstingis ir pan. Neislamiškas moters statusas šiandieniniame musulmonų pasaulyje yra vien tik gilesnės negerovės simptomai. Bet kokia reforma dabartiniame musulmonių moterų statuse nėra tikėtina kaip vaisinga, jei nebus lydimas platesnių musulmonų visuomenės viso gyvenimo stiliaus reformų. Musulmonų pasauliui reikia atgimimo, kuris suartintų jį islamo idealais ir nebetolintų nuo jų. Apibendrinant, pastebėjimas, kad menkas musulmonių moterų statusas šiandien yra dėl islamo, yra absoliutus nesusipratimas.

Apskritai musulmonų problemos dėl per didelio prisirišimo prie islamo, jos yra kulminacija ilgo ir gilaus tolimo nuo jo.

Taip pat turime pakartotinai pabrėžti, kad šios palyginamosios studijos tikslas nėra, visom prasmėm, apšmeižti judaizmo ar krikščionybės. Judėjų-krikščionių tradicijos pozicija dėl moterų gali pasirodyti gąsdinanti palyginus su 20 amžiaus pabaigos standartais. Nepaisant to, į tai turi būti žiūrima tinkamame istoriniame kontekste. Kitais žodžiais tariant, joks objektyvus moterų pozicijos judėjų-krikščionių tradicijoje įvertinimas turi būti apibendrinamas istorinėse aplinkybėse, kuriose tą tradicija vystėsi. Negali būti jokios abejonės, kad rabinai ir bažnyčios tėvai moterų atžvilgiu buvo labai įtakoti dominuojančių požiūrių moteris jų visuomenėje. Pati Biblija buvo parašyta skirtingų autorių skirtingu laiku. Tie autoriai negalėjo būti nepaveikiami jų supančių žmonių vertybių ir gyvenimo būdo. Pavyzdžiui, Senojo Testamento svetimavimo įstatymai tokie nukreipti prieš moteris, kad jiems mūsų mentalitetas sunkiai randa logišką paaiškinimą. Tačiau, jei mes pasvarstysime faktą, kad ankstyvosios judėjų gentys buvo labai susirūpinusios savo genetiniu homogeniškumu ir kraštutiniai troško atriboti save nuo supančių genčių, ir kad vienintelis seksualinė neištikimybė galėjo kelti pavojų tiems puoselėjamiems troškimams, tada mes galėsime suprasti šio šališkumo priežastis, bet nebūtinai simpatizuoti joms. Taip pat griežta bažnyčios tėvų kritika moterims neturėtų būti atskiriama nuo moterų neapkenčiančios graikų-romėnų kultūros, kurioje jie gyveno, konteksto. Būtų neteisinga lyginti judėjų-krikščionių palikimą be istorinio konteksto apsvaistymo pateikimo.

Tiesą sakant, tinkamas judėjų-krikščionių istorinio konteksto supratimas taip pat yra svarbus islamo įnašo į pasaulio istoriją ir žmonijos civilizaciją reikšmingumo supratimui. Judėjų-krikščionių tradicija buvo įtakota ir

suformuota aplinkos, sąlygų ir kultūrų, kurios tada egzistavo. Ties 7 m.e. amžiumi, ši įtaka iškraipė originalią dievišką žinią, atkleistą Mozei ir Jėzui neatpažįstamai. Menkas moterų statusas judėjų-krikščionių pasaulyje septintame amžiuje yra tik paprasčiausias geras pavyzdys. Todėl buvo didžiulis poreikis naujai dieviškai žiniai, kuri gražintų žmoniją atgal į tiesos taką. Koranas apibūdino naujo Pasiuntinio misiją kaip judėjų ir krikščionių išlaisvinimą nuo sunkios naštos, kuri buvo virš jų:

„Tie, kurie seka Pasiuntiniu, beraščiu Pranašu, kurį jie randa paminėtą savo pačių šventraščiuose-Toroje ir Evangelijoje-nes jis įsako jiems tai, kas yra teisinga ir uždraudžia jiems tai, kas yra blogis; jis padaro leistina tai, kas yra gera, ir padaro neleistina tai, kas yra klaidinga; jis išlaisvino juos nuo naštos ir jungo, kuris buvo jiems uždėtas...“ (Šv. Koranas 7:157)

Todėl islamas neturėtų būti laikomas kaip konkuruojanti tradicija judaizmui ar krikščionybei. Jis turėtų būti laikomas kaip tobulumas, užbaigimas ir išbaigtumas dieviškų žinių, kurios buvo atskleistos prieš jį. Šios studijos pabaigoje, aš norėčiau pasiūlyti tokį patarimą visai musulmonų bendruomenei. Daugybei musulmonių moterų ilgą laiką buvo neigiamos jų pagrindinės islamo teisės. Praeities klaidos turi būti ištaisytos. Daryti tai, kas nėra malonė, yra pareiga, priklausanti visiems musulmonams. Po pasaulį pasklidusi musulmonų bendruomenė turi išleisti moterų teisių chartiją, remiantis Korano nurodymais ir islamo Pranašo pamokymais. Ši chartija privalo suteikti musulmonėms moterims visas teises, suteiktas joms Kūrėjo. Tada visos reikalingos priemonės turi būti vystomos tam, kad užtikrinti tinkamą chartijos įgyvendinimą. Tokia chartija yra labai vėluojanti, bet geriau vėliau negu niekada. Jei musulmonų pasaulinė bendruomenė negarantuos pilnų islamo teisių savo motinoms, žmonoms,

seserims ir dukroms, kas kitas garantuos? Be to, mes privalome turėti drąsos stoti prieš savo praeitį ir atmesti neabejotinas savo protėvių tradicijas ir papročius, kada tik jie prieštarauja islamo nurodymams. Negi Koranas griežtai nekritikavo pagonių arabų už aklą jų protėvių sekimą? Kita vertus, mes privalome vystyti kritišką požiūrį į viską, ką mes gauname iš Vakarų ar iš kitų kultūrų. Sąveika su kitomis kultūromis ir mokymasis iš jų yra neįkainojama patirtis. Koranas glaustai laikė šią sąveiką kaip vieną iš sukūrimo tikslų:

„O žmonės, Mes sukūrėme jus iš vienos poros, vyro ir moters, ir sukūrėme iš jūsų tautas ir gentis, kad jūs galėtumėte pažinti vieni kitus.“ (Šv. Koranas 49:13)

Tačiau nereikia nė sakyti, kad aklas kitų imitavimas yra neabejotinas visiško savęs negerbimo ženklas.

Šie galutiniai žodžiai yra dedikuojami nemusulmonui skaitytojui, judėjui, krikščioniui ar kitiems. Glumina, kodėl religija, kuri revoliucionizavo moterų statusą, yra išskiriama ir juodinama kaip labai spaudžianti moteris. Toks islamo suvokimas yra vienas iš labiausiai paplitusių mitų mūsų šiandieniniame pasaulyje. Šis mitas yra įamžinamas nenutrūkstančios lavinos jausmingų knygų, straipsnių, žiniasklaidos įvaizdžių ir Holivudo filmų. Neišvengiamas šių nenutrūkstančių klaidinančių įvaizdžių padarinys buvo visiškas nesupratimas ir baimė visko, kas yra susiję su islamu. Toks negatyvus islamo nupiešimas pasaulio žiniasklaidoje turi baigtis, jei mes norime gyventi pasaulyje, laisvame nuo diskriminacijos, išankstinio nusistatymo ir nesupratimo pėdsakų. Nemusulmonai turėtų suvokti didelės spragos egzistavimą tarp musulmonų tikėjimo ir praktikos ir paprastą faktą, kad musulmonų veiksmai nebūtinai pristato islamą. Prilipdyti moters statusui šiandieniniame musulmonų pasaulyje etiketę „islamiškas“ yra žymiai toliau nuo tiesos negu moterų statusui Vakarų pasaulyje prilipdyti etiketę „judėjų-

krikščionių“. Turėdami šį supratimą galvoje, musulmonai ir nemusulmonai turėtų pradėti komunikacijos procesą ir dialogą tam, kad pašalintų visus nesusipratimus, įtarimus ir baimes. Taiki ateitis žmonių šeimai reikalauja tokio dialogo.

Į islamą turėtų būti žiūrima kaip į religiją, kuri nepaprastai pagerino moters statusą ir suteikė joms daugybę teisių, kurias šiuolaikinis pasaulis pripažino tik šiame amžiuje (knygutės originalas pirmą kartą buvo publikuotas 1995m.-vert.). islamas vis dar turi daug ką pasiūlyti šiandieninei moteriai: orumą, pagarbą ir apsaugą visais aspektais ir visose jo gyvenimo stadijose nuo gimimo iki mirties, be to, dar pripažinimą, pusiausvyrą ir visus būdus patenkinti jos dvasiniams, intelektualiniams, fiziniams ir emociniams poreikiams. Nieko keisto, kad dauguma iš tų, kurie pasirenka tapti musulmonais tokiose šalyse kaip Britanija, yra moterys. Jungtinėse valstijose atsivertusių į islamą moterų skaičius viršija atsivertusių vyrų santykiu 4 prie 1. (85) Islamas turi tiek daug pasiūlyti pasauliui, kuriam labai reikia moralinio vedlio ir vadovo. Ambasadorius Herman Eilts savo viešame pareiškime priešais Jungtinių Valstijų Kongreso Užsienio reikalų atstovų rūmų komitetą birželio 24 dieną 1985 metais sakė: „Pasaulinė musulmonų bendruomenė turi arti vieno milijardo narių. Tai yra išpūdingas skaičius. Bet man lygiai taip pat išpūdinga yra tai, kad islamas šiandien yra greičiausiai auganti monoteistinė religija. Tai yra kažkas, į ką mes turėtume atsižvelgti. Kažkas yra teisinga islame. Jis pritraukia daugybę gerų žmonių.“ Taip, kažkas yra teisinga islame ir laikas tai išsiaiškinti. Aš tikiuosi ši studija yra žingsnis šia kryptimi.

Naudota Literatūra:

1. The Globe and Mail, Oct. 4, 1994.
2. Leonard J. Swidler, *Women in Judaism: the Status of Women in Formative Judaism* (Metuchen, N.J: Scarecrow Press, 1976) p. 115.
3. Thana Kendath, "Memories of an Orthodox youth" in Susannah Heschel, ed. *On being a Jewish Feminist* (New York: Schocken Books, 1983), pp. 96-97.
4. Swidler, op. cit., pp. 80-81.
5. Rosemary R. Ruether, "Christianity", in Arvind Sharma, ed., *Women in World Religions* (Albany: State University of New York Press, 1987) p. 209.
6. For all the sayings of the prominent Saints, see Karen Armstrong, *The Gospel According to Woman* (London: Elm Tree Books, 1986) pp. 52-62. See also Nancy van Vuuren, *The Subversion of Women as Practiced by Churches, Witch-Hunters, and Other Sexists* (Philadelphia: Westminster Press) pp. 28-30.
7. Swidler, op. cit., p. 140.
8. Denise L. Carmody, "Judaism", in Arvind Sharma, ed., op. cit., p. 197.
9. Swidler, op. cit., p. 137.
10. Ibid., p. 138.
11. Sally Priesand, *Judaism and the New Woman* (New York: Behrman House, Inc., 1975) p. 24.
12. Swidler, op. cit., p. 115.
13. Lesley Hazleton, *Israeli Women The Reality Behind the Myths* (New York: Simon and Schuster, 1977) p. 41.
14. Gage, op. cit. p. 142.
15. Jeffrey H. Togay, "Adultery," *Encyclopaedia Judaica*, Vol. II, col. 313. Also, see Judith Plaskow, *Standing Again at Sinai*:

- Judaism from a Feminist Perspective (New York: Harper & Row Publishers, 1990) pp. 170-177.
16. Hazleton, op. cit., pp. 41-42.
 17. Swidler, op. cit., p. 141.
 18. Matilda J. Gage, *Woman, Church, and State* (New York: Truth Seeker Company, 1893) p. 141.
 19. Louis M. Epstein, *The Jewish Marriage Contract* (New York: Arno Press, 1973) p. 149.
 20. Swidler, op. cit., p. 142.
 21. Epstein, op. cit., pp. 164-165.
 22. Ibid., pp. 112-113. See also Priesand, op. cit., p. 15.
 23. James A. Brundage, *Law, Sex, and Christian Society in Medieval Europe* (Chicago: University of Chicago Press, 1987) p. 88.
 24. Ibid., p. 480.
 25. R. Thompson, *Women in Stuart England and America* (London: Routledge & Kegan Paul, 1974) p. 162.
 26. Mary Murray, *The Law of the Father* (London: Routledge, 1995) p. 67.
 27. Gage, op. cit., p. 143.
 28. For example, see Jeffrey Lang, *Struggling to Surrender*, (Beltsville, MD: Amana Publications, 1994) p. 167.
 29. Elsayyed Sabiq, *Fiqh al Sunnah* (Cairo: Darul Fatah lile'lam Al-Arabi, 11th edition, 1994), vol. 2, pp. 218-229.
 30. Abdel-Haleem Abu Shuqqa, *Tahreer al Mar'aa fi Asr al Risala* (Kuwait: Dar al Qalam, 1990) pp. 109-112.
 31. Leila Badawi, "Islam", in Jean Holm and John Bowker, ed., *Women in Religion* (London: Pinter Publishers, 1994) p. 102.
 32. Amir H. Siddiqi, *Studies in Islamic History* (Karachi: Jamiyatul Falah Publications, 3rd edition, 1967) p. 138.
 33. Epstein, op. cit., p. 196.
 34. Swidler, op. cit., pp. 162-163.
 35. The Toronto Star, Apr. 8, 1995.

36. Sabiq, op. cit., pp. 318-329. See also Muhammad al Ghazali, Qadaya al Mar'aa bin al Taqaleed al Rakida wal Wafida (Cairo: Dar al Shorooq, 4th edition, 1992) pp. 178-180.
37. Ibid., pp. 313-318.
38. David W. Amram, The Jewish Law of Divorce According to Bible and Talmud (Philadelphia: Edward Stern & CO., Inc., 1896) pp. 125-126.
39. Epstein, op. cit., p. 219.
40. Ibid, pp 156-157.
41. Muhammad Abu Zahra, Usbu al Fiqh al Islami (Cairo: al Majlis al A'la li Ri'ayat al Funun, 1963) p. 66.
42. Epstein, op. cit., p. 122.
43. Armstrong, op. cit., p. 8.
44. Epstein, op. cit., p. 175.
45. Ibid., p. 121.
46. Gage, op. cit., p. 142.
47. B. Aisha Lemu and Fatima Heeren, Woman in Islam (London: Islamic Foundation, 1978) p. 23.
48. Hazleton, op. cit., pp. 45-46.
49. Ibid., p. 47.
50. Ibid., p. 49.
51. Swidler, op. cit., pp. 144-148.
52. Hazleton, op. cit., pp 44-45.
53. Eugene Hillman, Polygamy Reconsidered: African Plural Marriage and the Christian Churches (New York: Orbis Books, 1975) p. 140.
54. Ibid., p. 17.
55. Ibid., pp. 88-93.
56. Ibid., pp. 92-97.
57. Philip L. Kilbride, Plural Marriage For Our Times (Westport, Conn.: Bergin & Garvey, 1994) pp. 108-109.
58. The Weekly Review, Aug. 1, 1987.
59. Kilbride, op. cit., p. 126.

60. John D'Emilio and Estelle B. Freedman, *Intimate Matters: A history of Sexuality in America* (New York: Harper & Row Publishers, 1988) p. 87.
61. Ute Frevert, *Women in German History: from Bourgeois Emancipation to Sexual Liberation* (New York: Berg Publishers, 1988) pp. 263-264.
62. *Ibid.*, pp. 257-258.
63. Sabiq, *op. cit.*, p. 191.
64. Hillman, *op. cit.*, p. 12.
65. Nathan Hare and Julie Hare, ed., *Crisis in Black Sexual Politics* (San Francisco: Black Think Tank, 1989) p. 25.
66. *Ibid.*, p. 26.
67. Kilbride, *op. cit.*, p. 94.
68. *Ibid.*, p. 95.
69. *Ibid.*
70. *Ibid.*, pp. 95-99.
71. *Ibid.*, p. 118.
72. Lang, *op. cit.*, p. 172.
73. Kilbride, *op. cit.*, pp. 72-73.
74. Sabiq, *op. cit.*, pp. 187-188.
75. Abdul Rahman Doi, *Woman in Shari'ah* (London: Ta-Ha Publishers, 1994) p. 76.
76. Menachem M. Brayer, *The Jewish Woman in Rabbinic Literature: A Psychosocial Perspective* (Hoboken, N.J: Ktav Publishing House, 1986) p. 239.
77. *Ibid.*, pp. 316-317. Also see Swidler, *op. cit.*, pp. 121-123.
78. *Ibid.*, p. 139.
79. Susan W. Schneider, *Jewish and Female* (New York: Simon & Schuster, 1984) p. 237.
80. *Ibid.*, pp. 238-239.
81. Alexandra Wright, "Judaism", in Holm and Bowker, ed., *op. cit.*, pp. 128-129
82. Clara M. Henning, "Cannon Law and the Battle of the Sexes" in Rosemary R. Ruether, ed., *Religion and Sexism:*

Images of Woman in the Jewish and Christian Traditions (New York: Simon and Schuster, 1974) p. 272.

83. Donald B. Kraybill, The riddle of the Amish Culture (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1989) p. 56.

84. Khalil Gibran, Thoughts and Meditations (New York: Bantam Books, 1960) p. 28.

85. The Times, Nov. 18, 1993.

Šios knygos yra iš:

University of Southern California:

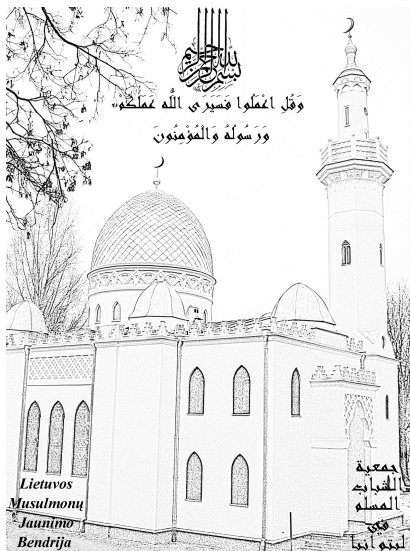
(http://www.usc.edu/dept/MSA/humanrelations/womeninislam/womeninjud_chr.html)

IŠLEISTOS KNYGOS:

1. ĮŽANGA Į ISLAMĄ „elektroninė versija“
2. ISLAMO MOTERIS.
(Ko dar geresnio ji laukia?)
3. ŠV. KORANAS IR ŠIUOLAIKINIS MOKSLAS
4. KUR YRA ALLAH?!
5. PASNINKAS ISLAME
6. ISLAMO PAGRINDAI
(Garbinimas Ir Malda Islame)
7. KETURIASDEŠIMT HADISŲ
8. PRANAŠO MISIJOS YPATYBĖS
9. TIKĖJIMO KELIAS
10. ŠV. KORANO DALIES "MARIJA"
(Paaiškinimas) „elektroninė versija“
11. PRANAŠŲ ISTORIJS MAŽIAUSIEMS
12. ŠV. KORANAS YRA DIEVO ŽODIS
13. ŽVILGSNIS Į ISLAMĄ
14. KAS LEISTINA IR KAS DRAUDŽIAMA ISLAME
15. MOTERYS ISLAME
(Lyginant Su Moterimis Žydų-Krikščionių
Tradicijoje: Mitai Ir Realybė)
16. ISLAMAS: DIEVO KELIAS
17. MOKSLINIAI FAKTAI, ATSKLEISTI
ŠLOVINGAJAME ŠV. KORANE
18. BENDRAS ĮVADAS Į ISLAMĄ
19. ATRASTI ISLAMĄ
(Yra Tavo Prigimtinė Teisė)
20. ISLAMO FAKTAI
(Paneigiantys Nepagrįstus Teiginius Prieš Islamą)
21. MUHAMMADAS, DIEVO PASIUNTINYS
(Te Dievas paaukština jo paminėjimą)

IŠLEISTI LANKSTINUKAI:

- KAS YRA ISLAMAS? Visuminis vaizdas
- MUHAMMEDAS: Elgesio pavyzdys naujam tūkstantmečiui
- ŠV. KORANAS: Knyga, kuria galite tikėti
- MOTERYS ISLAME

جمعية الشباب المسلم في ليتوانيا

Lietuvos Musulmonų Jaunimo Bendrija

Lithuanian Muslim Youth Society

Totorių g. 6, Kaunas, Lithuania

www.musulmonai.lt

LMYS_1995@yahoo.com

info@musulmonai.lt